

Eenheid in verscheidenheid

Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van staatkundige verhoudingen en samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden in de periode 1954-1995

PIVOT-rapport nummer 29

Eenheid in verscheidenheid

Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van staatkundige verhoudingen en samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden in de periode 1954-1995

PIVOT-rapport nr. 29

Dit rapport is een gezamenlijke uitgave van het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken

&

de Rijksarchiefdienst/PIVOT

Ministerie van OCenW

's-Gravenhage, 1996

Tekst: drs. I. Broos
Vormgeving: Rijksarchiefdienst/PIVOT
Illustraties: W.D. Küller
Druk: Drukkerij Enroprint BV

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Eenheid in verscheidenheid

Eenheid in verscheidenheid; een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van staatkundige verhoudingen en samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden in de periode 1954-1995/ [samenst. drs. I. Broos; ill. W.D. Küller].-Den Haag: Rijksarchiefdienst/PIVOT, Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken. - ill. (PIVOT-rapporten, ISSN 0928-0448; nr.29) Met lit. opg. ISBN 90-74442-32-3

Trefw.: Koninkrijk der Nederlanden; staatsinrichting; overheidsbeleid; institutionele geschiedenis; 1954-1995

Rijksarchiefdienst/PIVOT. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Rijksarchiefdienst/PIVOT.

PROJECT INVOERING VERKORTING OVERBRENGINGSTERMIJN

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten van een onderzoek, gehouden in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT), zijn weergegeven. PIVOT is een project-organisatie die in mei 1991 door de Algemene Rijksarchivaris in het leven is geroepen. De aanleiding daarvoor vormde de (voorgenomen) verkorting van de overbrengingstermijn conform de nieuwe Archiefwet van vijftig naar twintig jaar. Vanuit het oogpunt van democratisering van het openbaar bestuur moet deze termijnverkorting positief worden beoordeeld. Immers, eerder overgedragen archieven worden ook eerder volledig toegankelijk voor het publiek. Voor de Rijksarchiefdienst betekent deze termijnverkorting echter dat, wanneer er geen maatregelen worden genomen, zij overstroomd wordt met archiefmateriaal. De neerslag van dertig jaar overheidshandelen zou bij de invoering van de nieuwe wet in een korte periode moeten worden overgebracht naar de depots van de archiefdiensten. Voor de centrale rijksorganen wordt de omvang van deze stroom van gegevensbestanden geschat op ongeveer 600 strekkende kilometer over de periode 1943-1973 en over de periode 1973-1990 op nog eens eenzelfde hoeveelheid. Omdat een dergelijke hoeveelheid archiefmateriaal niet beheersbaar, noch hanteerbaar is en de opslag ervan te kostbaar, heeft de Rijksarchiefdienst in het kader van PIVOT tezamen met de verschillende Hoge Colleges van Staat en de ministeries maatregelen getroffen om deze vloed te kanaliseren.

Bij het uitvoeren van deze inhaaloperatie moesten reeds bestaande problemen bij de archiefzorg van de rijksoverheid in versneld tempo worden opgelost. Onder de Archiefwet 1962 zijn grote achterstanden ontstaan in het selecteren van naoorlogs archiefmateriaal en in het overbrengen van archief van vóór 1940 naar de Rijksarchiefdienst. In inspectierapporten van de Rijksarchiefdienst werd daar al op gewezen, maar door het rapport 'Archiefbeheer en -behoud bij het Rijk' dat de Algemene Rekenkamer in 1988 uitbracht, is dit probleem pas in zijn volle omvang tot politiek Den Haag doorgedrongen.

PIVOT is mogelijk geworden door de inzet van extra financiële middelen die de minister van WVC in 1991 heeft toegezegd: fl. 17 miljoen over een periode van tien jaar (de looptijd van het project). Daarnaast zetten de ministeries en de Hoge Colleges van Staat, verantwoordelijk voor selectie en overdracht van hun archieven, elk eigen middelen in om deze operatie mogelijk te maken. Afspraken daarover zijn vastgelegd in convenanten die de verschillende secretarissen-generaal of vertegenwoordigers van de Hoge Colleges van Staat met de Algemene Rijksarchivaris hebben gesloten.

1. De uitgangspunten van PIVOT

Om de hierboven beschreven papiervloed op een verantwoorde manier te kunnen beperken heeft PIVOT een nieuw selectie-instrument ontworpen. De traditionele selectiemethoden zijn voor een operatie van deze omvang niet toereikend: zij zijn te arbeidsintensief en dus te kostbaar waarbij de basis van de gevoerde selectie niet altijd duidelijk is geformuleerd. Bij de traditionele selectie worden als criteria gebruikt: de inhoudelijke of informatieve waarde van documenten en de plaats die zij innemen in het geheel van een dossier, een archief of verzameling archieven. Aangezien men bij die manier van selecteren geen model hanteert waarmee men de context van de gegevens in kaart kan brengen, kan men aan de gegevens op zich moeilijk een waarde toekennen. De functie van de gegevens is in dat geval niet te achterhalen. Het gevolg hiervan is een subjectieve selectie omdat iedereen die selecteert een eigen interpretatie aan de gegevens geeft.

PIVOT gaat ervan uit dat de selectie moet worden uitgevoerd vanuit het gezichtspunt van het overheidsorgaan of de organen die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd: niet de informatiewaarde van documenten maar de waardebeoordeling van handelingen van overheidsorganen staat centraal. Met de gegevensbestanden die naar de Rijksarchiefdienst worden overgebracht moet het handelen van de overheid in relatie tot haar omgeving op hoofdlijnen te reconstrueren zijn. Daarbij wil PIVOT met het resultaat van de selectie op basis van deze doelstelling bronnen voor de kennis van en het inzicht in de Nederlandse samenleving (en cultuur) veiligstellen voor blijvende bewaring.

De methode om dit te bereiken is de methode institutioneel onderzoek van PIVOT. Deze methode is in de afgelopen jaren ontwikkeld aan de hand van praktijkervaringen en nieuwe, theoretische inzichten uit binnen- en buitenland. Via wet- en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen wordt nagegaan welke handelingen overheidsorganen verrichten. Op basis van de handelingen kan achterhaald worden welke neerslag er in principe zou *moeten* zijn. Met andere woorden, de selectie zal niet meer plaatsvinden op basis van het archiefstuk zelf, maar op basis van de handeling. Handelingen worden gewaardeerd in het kader van de context.

Uiteindelijk zal PIVOT de overbrenging van het geselecteerde materiaal naar de depots van de Rijksarchiefdienst begeleiden. De rijksorganen zijn zelf verantwoordelijk voor de fysieke selectie en bewerking die de archieven en andere gegevensbestanden moeten ondergaan om ze geschikt te maken voor overdracht. Desgewenst zal PIVOT hen daarbij adviseren. Richtsnoer voor de bewerking na het institutioneel onderzoek en de institutionele selectie vormen de door de Permanente Commissie Documentaire Informatievoorziening (PCDIN) in september 1991 aanvaarde 'Normen voor goede en geordende staat' (zie hiervoor ook de PIVOT-brochure 'Om de kwaliteit van het behoud: normen 'goede en geordende staat' (Rijksarchiefdienst/PIVOT, 's-Gravenhage 1993).

2. Het institutioneel onderzoek

Om het voor de selectie noodzakelijke inzicht te krijgen in het handelen van de overheidsorganen is PIVOT institutionele onderzoeken gestart bij de verschillende ministeries. De onderzoekers worden door PIVOT zelf en door de verschillende ministeries ingezet. Zij nemen gezamenlijk ongeveer 130 onderzoeksgebieden of beleidsterreinen voor hun rekening. Per beleidsterrein beschrijft de onderzoeker de historische ontwikkeling van dat beleidsterrein als context van de handelingen die er sinds 1940 zijn verricht. De onderzoeksperiode verschilt per beleidsterrein, maar bestrijkt in het algemeen de periode 1940 tot heden.

Uitgangspunt bij de onderzoeken vormt de Methode van Institutioneel Onderzoek (MIO), neergelegd in de brochure 'Handelend optreden' (PIVOT-brochure, 's-Gravenhage 1994). De resultaten van een institutioneel onderzoek worden beschreven in een Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Een RIO is de contextbeschrijving van een beleidsterrein waarop overheidsorganen handelend optreden en omvat:

1. een historische schets van het beleidsterrein waarop het onderzoek betrekking heeft, inclusief:
 - de doelstellingen van de overheid op het beleidsterrein;
 - de overheidsorganen en overige actoren;
 - de onderlinge relaties tussen de actoren;
 - de beleidsinstrumenten;
 - een beschrijving van het taakgebied waartoe het beleidsterrein behoort.
2. een overzicht van de handelingen die overheidsorganen verrichten of hebben verricht, inclusief:
 - de looptijd van elke handeling (begin- en einddatum);
 - de grondslag (bron) van elke handeling;
 - het produkt van de handeling (indien bekend).

Zo mogelijk worden de handelingen thematisch of procedureel geordend, waardoor men de handelingen in hun context kan zien.

Een belangrijk begrip in het institutioneel onderzoek vormt de 'handeling'. Een handeling is een complex van activiteiten, gericht op het totstandbrengen van een produkt, dat een actor verricht ter vervulling van een taak of op grond van een bevoegdheid. Aangezien we niet alleen willen beschrijven wat de overheid moet doen maar ook wat zij daadwerkelijk doet, gebruiken we als bron voor het beschrijven van het handelen niet alleen officiële wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten, ministeriële regelingen en beschikkingen

zoals instellings-, opheffings- en organisatiebesluiten als onderzoeksbron, maar ook jaarverslagen en jaaroverzichten, staatsalmanakken, memories van toelichting op de rijksbegroting en op bovengenoemde wetten, beleidsnota's, archieven en literatuur. Daarnaast vormen interviews met beleidsmedewerkers en andere deskundigen - in en buiten de overheid- op het beleidsterrein een bron van informatie.

Naast het begrip 'handeling' neemt het begrip 'actor' in het institutioneel onderzoek een belangrijke plaats in. 'Actor' volgens de PIVOT-methode wordt gedefinieerd als "een overheidsorgaan of een particuliere organisatie of persoon die een rol speelt op een beleidsterrein". Strekten de PIVOT-onderzoeken zich tot 1995 uit tot de handelingen van overheidsorganen in de strikte zin van het woord, in de Archiefwet 1995 wordt, gebaseerd op de Algemene wet bestuursrecht, onder 'overheidsorgaan' verstaan "organen van overheidsstichtingen, verenigingen en vennootschappen die, ook voor zover zij niet krachtens publiekrecht zijn ingesteld, toch met openbaar gezag zijn bekleed of waaraan toch één of meer overheidstaken zijn opgedragen en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend". Het begrip 'overheidsorgaan' is hiermee aanzienlijk verbreed.

In de onderzoeksrapporten worden de handelingen van particuliere instellingen niet opgenomen. Wel wordt hun rol op het beleidsterrein beschreven. Op grond van het acquisitieprofiel van het Algemeen Rijksarchief wordt bepaald of de archieven van particuliere instellingen voor overbrenging in aanmerking komen.

3. De toepassingsmogelijkheden

De resultaten van het institutioneel onderzoek, neergelegd in het RIO, worden daarna verwerkt in een wettelijk voorgeschreven selectie-instrument: de selectielijst, in PIVOT-termen het "basis selectiedocument" (BSD). De selectielijst is een lijst van handelingen die elk voorzien zijn van de waardering 'bewaren' of 'vernietigen'. De selectielijst volgt uit de beschrijving van het RIO. In overleg met de betreffende instelling(en) wordt aan de hand van deze selectielijst bezien welke gegevensbestanden voor 'de eeuwigheid' geselecteerd moeten worden en uiteindelijk overgebracht worden aan de Rijksarchiefdienst. De ontwerp selectielijst wordt ter inzage gelegd bij verscheidene instanties en de zorgdrager(s) bied(t)(en) de ontwerp-selectielijst aan aan de minister van OCenW. De definitieve selectielijst wordt vastgesteld door de zorgdrager(s) in kwestie en de minister/staatssecretaris van OCenW.

Wanneer de inhaaloperatie eenmaal voltooid is, zijn we er nog niet. In de toekomst moet worden voorkomen dat nieuwe achterstanden ontstaan bij selectie en overbrenging van gegevensbestanden. Om de toepassingsmogelijkheden van het institutioneel onderzoek ook voor de toekomst te kunnen garanderen, is het daarom noodzakelijk om ontwikkelingen in taken, handelingen en organisatie van de overheid, alsmede de grondslag van die taken en handelingen bij te houden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de zorgdragers. Het RIO en het BSD kunnen gebruikt worden als basis voor de ontwikkeling van een structureel documentair informatieplan teneinde het beheer van de gegevensbestanden die de Rijksarchiefdienst na 20 jaar verwerft en het beheer van de gegevensbestanden bij de verantwoordelijke organen zelf te verbeteren.

Zo kan in samenwerking met de betreffende organen worden voorkomen, dat zich in de toekomst nieuwe, onbeheersbare stuwmeren van archief en andere gegevensbestanden zullen vormen.

4. Volumevermindering archieven en vergroting opslagcapaciteit

Ook op deze terreinen is PIVOT werkzaam. Volumevermindering kan voor bepaalde archieven worden bereikt door middel van substitutie: het overzetten van de informatie op een andere drager, bijvoorbeeld microfilm, microfiches en in de toekomst wellicht beeldplaat. Inmiddels kon uitbreiding van de opslagcapaciteit met ca. 25 km. van bestaande depots in het Algemeen Rijksarchief worden gerealiseerd door de installatie van verrijdbare stellingen (compactus).

Gewapend met de opgedane ervaring zal PIVOT ook over deze kwesties de rijksorganen kunnen adviseren, die daarmee bij het moderne gegevensbeheer weer hun voordeel kunnen doen.

Algemeen Rijkarchief/PIVOT/Den Haag, juni 1995.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	1
	1.1 Het onderzoek	1
	1.2 Actoren en handelingen	2
	1.3 Indeling en presentatie	2
	1.4 Bronnen	3
2	Actoren	5
3	Rijksoverheid en Koninkrijksaangelegenheden	12
	3.1 Het Koninkrijk	12
	3.2 De Koninkrijksorganen	12
	3.3 Taakgebied van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en zijn voorgangers	13
	3.4 Organisatie van het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken	14
	3.5 Algemene handelingen	15
4	Wetgeving en staatkundige verhoudingen	17
	4.1 De totstandkoming van het Statuut	17
	4.2 Het Nederlandse beleid ten aanzien van staatkundige verhoudingen tussen de Rijksdelen	17
	4.2.1 Periode 1954-1969	17
	4.2.2 Periode 1969-1989	18
	4.2.3 Periode 1989-heden	19
	4.3 Rijkswetgeving	20
	4.4 Handelingen	21
5	Samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden	32
	5.1 Inleiding	32
	5.2 Het Nederlandse samenwerkingsbeleid ten aanzien van Suriname in de periode 1954-1975	32
	5.3 Het Nederlandse samenwerkingsbeleid ten aanzien van de Nederlandse Antillen en Aruba	34
	5.3.1 Periode 1954-1990	34
	5.3.2 Periode 1990-heden	37
	5.4 Samenwerkingsactiviteiten	38
	5.4.1 Overheidsprojecten	38
	5.4.2 Personele hulp	39
	5.4.3 Projecten van Niet-Gouvernementele Organisaties (NGO's)	40
	5.4.4 Projecten op het gebied van culturele samenwerking	41
	5.5 Handelingen	43
6	Bijlagen	53
	6.1 Bijlage I: Procedureschema's samenwerkingsactiviteiten	53
	6.2 Bijlage II: Wet- en regelgeving	60
7	Noten	64
8	Geraadpleegde bronnen	66

1 Inleiding

1.1 Het onderzoek

Dit rapport is het resultaat van institutioneel onderzoek dat is verricht naar de ontwikkeling van het taakgebied van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en zijn voorgangers en meer in het algemeen het beleidsterrein waarop deze minister en andere actoren werkzaam zijn, in de periode na 1954.

Bij het onderzoek is een drietal taken van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken onderscheiden:

- coördineren van de aangelegenheden die de Nederlandse Antillen en Aruba betreffen;
- bevorderen van de (staatkundige) verhoudingen tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba;
- verlenen van hulp en bijstand aan de Nederlandse Antillen en Aruba.

Het beleidsterrein kan gedefinieerd worden als de 'staatkundige verhoudingen en samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden'. Dit beleidsterrein laat zich vervolgens in twee deelreinen verdelen:

- wetgeving en staatkundige verhoudingen;
- samenwerking tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba.

In dit rapport worden de taken en handelingen van de Rijksoverheid op bovengenoemd beleidsterrein beschreven; daarnaast wordt een beschrijving gegeven van de context waarin deze handelingen hebben plaatsgevonden en plaatsvinden en van de ontwikkelingen in het Nederlandse beleid ten aanzien van de taakgebieden. In tegenstelling tot de meeste andere PIVOT-onderzoeken die de periode vanaf 1945 beschrijven, geeft dit rapport het beleidsterrein van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken weer vanaf de totstandkoming van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, in 1954.

Geen aandacht wordt geschonken aan de onderwerpen buitenlandse betrekkingen (verdragen), defensie, nationaliteit en overzeese pensioenen die Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba betreffen. Deze aangelegenheden komen in andere PIVOT-onderzoeken, respectievelijk bij de ministeries van Buitenlandse Zaken, Defensie, Justitie en Binnenlandse Zaken aan bod.

Het doel van dit rapport is een instrument te bieden voor de waardering en selectie van de documentaire neerslag van de handelingen van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en andere 'handelende partijen' of 'actoren' op bovengenoemd beleidsterrein vanaf 1954.

De selectiebeslissingen zullen worden neergelegd in een 'basiselectiedocument' (BSD) dat de handelingen verdeelt in *te bewaren*, aan het Algemeen Rijksarchief *over te dragen* (neerslag van) handelingen enerzijds en in op termijn *te vernietigen* (neerslag van) handelingen anderzijds.

1.2 Actoren en handelingen

In het theoretisch uitgangspunt van PIVOT wordt onder actor verstaan 'orgaan dat een rol speelt op een beleidsterrein en de bevoegdheid heeft tot het zelfstandig verrichten van handelingen op grond van attributie of delegatie'. Een handeling is volgens ditzelfde uitgangspunt 'een complex van activiteiten, dat verricht wordt door één of meer actoren en dat veelal een produkt naar de omgeving oplevert'.

De belangrijkste actor is de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken. Hij is echter niet de enige actor binnen het onderzoeksgebied. De (Rijks)ministerraad, de Staten-Generaal (onder meer de vaste kamercommissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken), verschillende adviesraden, gemengde commissies (waarin meerdere rijksdelen worden vertegenwoordigd) en tenslotte interne en interdepartementale commissies verrichten ook handelingen binnen de taakgebieden.

In het rapport wordt een opsomming gegeven van de belangrijkste actoren op de deelbeleidsterreinen 'wetgeving en staatkundige verhoudingen' en 'samenwerking tussen Nederland, Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba'. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen de actoren waarvan wel de handelingen zijn opgenomen en de actoren waarvan niet de handelingen worden opgenomen.

De eerste categorie actoren zijn zij die onder de Archiefwet 1962 vallen en niet in andere PIVOT-onderzoeken aan bod komen. Zij worden in een apart hoofdstuk verder toegelicht.

Onder de tweede categorie vallen behalve alle Surinaamse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse actoren ook de Nederlandse Hoge Colleges van Staat (met inbegrip van de Koninkrijksorganen), alsmede de gemengde en interdepartementale commissies waarin KabNA slechts vertegenwoordigd is en waarvan het secretariaat niet bij KabNA wordt gevoerd. Tenslotte behoren tot deze categorie de Nederlandse private instellingen die niet onder de Archiefwet vallen. Deze actoren krijgen een minder uitvoerige toelichting.

1.3 Indeling en presentatie

Hoofdstuk 2 bevat de bovengenoemde opsomming van de belangrijkste actoren werkzaam op het beleidsterrein. De actoren waarvan de handelingen zijn opgenomen, worden elk afzonderlijk beschreven; de actoren waarvan geen handelingen zijn opgenomen, worden globaal aangeduid.

De hoofdstukken 3, 4 en 5 hebben elk een zelfde opbouw. In een beschrijvend gedeelte wordt de context aangegeven waarbinnen de handelingen geplaatst moeten worden. Daarop volgt telkens een opsomming van de handelingen die door de verschillende actoren worden verricht.

Het beschrijvende deel van hoofdstuk 3 betreft achtereenvolgens de staatkundige structuur van het Koninkrijk der Nederlanden, de Koninkrijksaangelegenheden en de Koninkrijksorganen en de taken van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en diens voorgangers. Tenslotte worden in het kort de organisatie van het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (KabNA) en de ontwikkelingen binnen dit kabinet sinds 1954 in het kort weergegeven. Het tweede deel van hoofdstuk 3 bevat de algemene handelingen.

De beschrijvingen van hoofdstuk 4 en 5 geven uitleg over respectievelijk de deelbeleidsterreinen 'wetgeving en staatkundige verhoudingen' en 'samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden', en de ontwikkelingen daarbinnen over de periode 1954-1995. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de activiteiten die de verschillende organisatie-onderdelen verrichten in het kader van de toegewezen taken. In het tweede deel van deze hoofdstukken zijn de op de betreffende deelbeleidsterreinen verrichte handelingen beschreven.

De in kaart gebrachte handelingen zijn verwerkt in uniek genummerde gegevensblokken die ieder als volgt zijn opgebouwd:

- actor
- handeling
- periode

grondslag/bron
 produkt(en)
 toelichting

actor en handeling: De begrippen actor en handeling zijn reeds toegelicht in paragraaf 1.2. De minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en zijn rechtsvoorgangers worden in de gegevensblokken aangeduid met 'minister'. Wanneer andere ministers als actor optreden, worden zij met de volledige benaming weergegeven.

periode: Het item periode geeft de jaren weer waarin de handeling werd verricht. De vermelding n.v.t. in dit item betekent dat deze handeling (nog) niet is verricht.

grondslag/bron: Hieronder wordt vermeldt de wettelijke basis (grondslag) van de handeling. Het artikel van wet, regeling of protocol waaruit de handeling voortvloeit, wordt hierbij weergegeven. De aanduiding 'bron' betreft de vindplaats van een handeling die niet direct een wettelijke basis heeft, maar die is geformuleerd op grond van literatuur, kamerstukken, interviews of andersoortige bronnen.

produkt(en): Hierbij is zoveel mogelijk het juridisch-bestuurlijk niveau van het eindprodukt van de handeling aangegeven. Indien niet duidelijk is in welke soort documentaire neerslag een handeling heeft geresulteerd of als uit de beschrijving van de handeling al duidelijk is welk produkt de handeling oplevert, ontbreekt dit item.

toelichting: De toelichting geeft eventueel bijzonderheden over bovengenoemde items weer.

1.4 Bronnen

De actoren en handelingen binnen het beleidsterrein van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken zijn in eerste instantie in kaart gebracht op basis van wet- en regelgeving (zie 6.2: Bijlage II). Vervolgens is door bestudering van Memories van Toelichting op de Rijksbegroting, kamerstukken, beleidsnota's en verdere literatuur (zie 8: Geraadpleegde bronnen) deze overzichten uitgebreid.

Omdat geschreven aanvullende bronnen niet overvloedig aanwezig bleken te zijn (zo ontbreken beleidsplannen of werkplannen van KabNA), zijn in verschillende stadia van het onderzoek gesprekken gevoerd met deskundigen binnen KabNA. Deze zijn gevoerd met de volgende personen (in alfabetische volgorde):

- drs J.T. Dijkstra,
beleidsmedewerker Directie Bestuurlijke Ontwikkeling;
- drs A. van der Hoeven,
beleidsmedewerker Directie Sociaal Economische Ontwikkeling;
- drs J.H. Huizinga,
plv. directeur/beleidsmedewerker Directie Sociaal Economische Ontwikkeling;
- drs J.J. van Klaveren,
beleidsmedewerker Directie Sociaal Economische Ontwikkeling;
- C.B. Lub,
administratief medewerker Directie Wetgeving en Staatkundige Verhoudingen;
- drs J. Panman,
hoofd Directiesecretariaat;
- mr J. Poldervaart,
beleidsmedewerker Directie Wetgeving en Staatkundige Verhoudingen;
- B.D. Scholman,
plv. directeur/beleidsmedewerker Directie Bestuurlijke Ontwikkeling;
- J. Verheijen,
beleidsmedewerker Directie Sociaal Economische Ontwikkeling;
- mr R.A.F. Verschoor,
beleidsmedewerker Directie Wetgeving en Staatkundige Verhoudingen;
- drs J.G. Wuite,
beleidsmedewerker Directie Sociaal Economische Ontwikkeling.

Een aantal van deze deskundigen heeft gedurende de onderzoeksperiode meermalen concepten van het rapport van commentaar voorzien.

2 Actoren

Actoren waarvan de handelingen zijn opgenomen

De actoren 1 en 2 spelen een rol op het gehele beleidsterrein. De overige actoren zijn primair ingedeeld naar deelbeleidsterrein: de actoren 3 tot en met 12 zijn met name actief op het deelterrein 'wetgeving en staatkundige verhoudingen'. De actoren 13 tot en met 21 spelen een rol op het deelterrein 'samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden'. De actoren zijn vervolgens per deelterrein chronologisch naar het tijdstip van instelling gerangschikt.

1 De minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken

Deze minister is belast met de coördinatie van aangelegenheden die de Nederlandse Antillen en Aruba betreffen en met de in het Statuut geformuleerde zorg voor de aan de Nederlandse Antillen en aan Aruba te verlenen hulp en bijstand. Tevens is de minister ten opzichte van de Koninkrijksaangelegenheden belast met het bevorderen van een juiste interpretatie en toepassing van het Statuut, het verlenen van medewerking bij de behandeling van Koninkrijksaangelegenheden die de Nederlandse Antillen en Aruba betreffen en het voorbereiden van het Nederlands standpunt in dezen. Ook waakt de minister ervoor dat de Nederlandse Antillen en Aruba niets tekort wordt gedaan in datgene, waarop zij ingevolge het Statuut aanspraak kunnen maken. De minister is de eerstverantwoordelijke bewindsman voor het Nederlandse beleid ten aanzien van de verhoudingen tussen Nederland, de Nederlandse Antillen, resp. de eilanden van de Nederlandse Antillen, en Aruba.

2 Vakministers

Ook andere ministers dan de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken houden zich bezig met het beleid ten aanzien van Koninkrijksaangelegenheden. Zo ligt wat betreft de defensie van het Koninkrijk de eerste verantwoordelijkheid bij de minister van Defensie en is de minister van Justitie de eerstverantwoordelijke voor nationaliteitsaangelegenheden. Buitenlandse betrekkingen van het Koninkrijk behoren bij de minister van Buitenlandse Zaken, terwijl de minister van Financiën een rol speelt op het terrein van (ontwikkelings)samenwerking tussen de Koninkrijksdelen.

3 Koninkrijkscommissie (Koncom)

De commissie werd ingesteld bij besluit van 5 januari 1972 (Stcrt. 7) en was belast met het formuleren van staatkundige en volkenrechtelijke alternatieven voor de bestaande constitutionele betrekkingen tussen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen. De commissie bestond uit een Nederlandse, een Surinaamse en een Nederlands-Antilliaanse sectie, met elk een eigen secretariaat. Het secretariaat aan de Nederlandse zijde werd gevoerd bij het Kabinet voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Zaken (KabSNA). In 1974 kreeg de commissie bij besluit van 4 juli 1974, nr. 7 (Stcrt. 135) een aangepaste taak: het verrichten van onderzoek naar de staatkundige verhoudingen met als uitgangspunt het streven van de regering van Suriname naar onafhankelijkheid. Tot deze aangepaste taak behoorde ook het maken van een ontwerp-nationaliteitenregeling. Deze nationaliteitenregeling komt ter sprake in het PIVOT-rapport nr. 11 'Nationaliteiten'.

4 Ministeriële Commissie Onafhankelijkheid Suriname (MICOS)

Deze commissie, in 1974 ingesteld vanuit de ministerraad (Stcrt. 235), bereidde de beslissingen van de ministerraad voor over de door de Nederlandse delegatie in te nemen standpunten bij het regeringsoverleg met betrekking tot de onafhankelijkheid van Suriname en ten aanzien van de opvang en begeleiding in Nederland van Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Rijksgenoten. Formeel leverde het Ministerie van Algemene Zaken de secretaris, en het Kabinet voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Zaken de adjunct-secretaris. In de praktijk lag het secretariaat bij KabSNA. De Interdepartementale Stuurgroep Onafhankelijkheid Suriname (ISOS) fungeerde als ambtelijk voorportaal van de MICOS. De directeur van KabSNA was voorzitter van de ISOS.

5 Koninkrijkswerkgroep (Werkgroep Biesheuvel)

Deze werkgroep werd op voordracht van de minister voor Nederlands-Antilliaanse Zaken ingesteld bij besluit van 2 december 1978, nr. 75 (Stcrt. 248). Zij had tot taak het inventariseren en onderzoeken van mogelijke relaties tussen de eilanden van de Nederlandse Antillen onderling, tussen de eilanden en de Nederlandse Antillen, tussen de eilanden en Nederland en tussen de Nederlandse Antillen en Nederland. Tevens adviseerde de werkgroep de regeringen van Nederland, van de Nederlandse Antillen en de eilandsraden over voorstellen voor wettelijke regelingen in verband met veranderingen in de staatkundige structuur. Het secretariaat werd gevoerd bij KabNA. De Koninkrijkswerkgroep werd ontbonden bij Koninklijk besluit van 17 mei 1983, nr. 15 (Stcrt. 100).

6 Gemengde Commissie Toekomst Antillen (Commissie van Zeven)

Deze commissie werd op voordracht van de minister voor Nederlands-Antilliaanse Zaken ingesteld bij Koninklijk besluit van 14 januari 1982, nr. 8 (Stcrt. 17). Zij kreeg als taak binnen zes maanden aan de regeringen van Nederland en de Nederlandse Antillen en aan de eilandsraden te rapporteren over de gevolgen die de onafhankelijkheid van Aruba zou hebben voor de Nederlandse Antillen, Aruba zelf, de andere eilanden en voor de verhouding met Nederland. De voorzitter was de voormalige (vice-)minister-president B.W. Biesheuvel. Algemeen secretaris was J.P.M.H. Merckelbach (adviseur minister-president). KabNA leverde de secretarissen voor de Nederlandse sectie.

De commissie werd ontbonden bij Koninklijk besluit van 16 mei 1983, nr. 4.

7 Coördinatiecommissie RTC-besluiten (Commissie Kapteyn)

Deze commissie werd ingesteld bij Koninklijk besluit van 11 juli 1983, nr. 102 (Stcrt. 150). De commissie was belast met het begeleiden van de uitvoering van de besluiten die zijn genomen op de van 7 tot en met 12 maart 1983 gehouden Ronde Tafel Conferentie van de Nederlandse Antillen, de eilanden van de Nederlandse Antillen en Nederland. De commissie diende haar bevindingen te rapporteren aan de regeringen van Nederland en de Nederlandse Antillen en aan de eilandsraden. KabNA leverde de secretaris voor Nederland en de algemeen secretaris (Koninklijk besluit 11 juli 1983, nr. 103). De Coördinatiecommissie RTC-besluiten werd ontbonden bij Koninklijk besluit van 19 april 1986, nr. 15 (Stcrt. 103).

8 Stuurgroep rechtshandhaving

Deze stuurgroep werd in 1991 door de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken ingesteld met als taak het coördineren van de ondersteuning op het gebied van de rechtshandhaving in de Nederlandse Antillen en Aruba. In deze interdepartementale stuurgroep hadden zitting vertegenwoordigers van Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken, Justitie, Defensie en KabNA. In 1995 is de stuurgroep opnieuw ingesteld (de ministeriële regeling is in de maak), waarbij zij dezelfde samenstelling en taakomschrijving heeft gekregen. Het secretariaat wordt gevoerd bij KabNA en het Ministerie van Justitie.

9 Gemengde Werkgroep Modernisering Statuut

Deze werkgroep werd ingesteld bij Koninklijk besluit van 30 augustus 1991 (Stb. 454). Zij kreeg als taak het voorbereiden van voorstellen voor vereenvoudiging en modernisering van het Statuut, met betrekking tot de vraag op welke wijze de democratie en de rechtsstaat daarbij gegarandeerd blijven. De werkgroep diende binnen acht maanden een proeve van een vernieuwd Statuut opgesteld te hebben, op basis waarvan de werkgroep vervolgens een voorstel voor een vernieuwd Statuut kon maken. De Nederlandse regering wees de voorzitter en de secretaris, die tevens lid is, aan. Leden waren: dhr Scholman, tevens voorzitter (KabNA); dhr Verschoor (KabNA), opgevolgd door dhr Janus (Ministerie van Justitie). Het secretariaat werd gevoerd bij KabNA.

10 Onderzoekscommissie Besluitvorming Sint Maarten (Commissie-Pourier)

De onderzoekscommissie werd door de gouverneur van de Nederlandse Antillen ingesteld bij landsbesluit van 19 december 1991, nr. 1 en had als taak het onderzoeken van de besluitvorming aan de zijde van de bestuursorganen van het eilandgebied Sint Maarten.

11 Commissie Evaluatie Hoger Toezicht Sint Maarten

Deze gemengde commissie werd ingesteld door de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken bij besluit van 23 november 1993. De commissie was belast met de beoordeling van het functioneren van het systeem van toezicht en controle op het eilandgebied Sint Maarten en diende te adviseren over de voortzetting van de tijdelijke voorzieningen ten aanzien van dit eilandgebied.

12 Gemengde ambtelijke werkgroep Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba

Deze werkgroep werd ingesteld door de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en de minister van Defensie op 1 juni 1994. Zij heeft Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse leden. De taak van de commissie is het formuleren van voorstellen om te komen tot de vorming van een kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba. De werkgroep diende binnen negen maanden eindrapport uit te brengen aan de raad van ministers van het Koninkrijk. Namens Nederland is onder meer lid hoofd directeur van KabNA. Het secretariaat wordt aan de Nederlandse zijde gevoerd bij KabNA en het Ministerie van Defensie.

13 Coördinatie-college Nederland-Suriname

Zie beschrijving Coördinatie-college Nederland-Nederlandse Antillen.

14 Coördinatie-college Nederland-Nederlandse Antillen

Dit college is in 1950 voortgekomen uit de Commissie van overleg Nederland-Nederlandse Antillen en was een van de resultaten van de Ronde Tafel Conferentie van 1948. Het college coördineerde de behandeling van de economische en financiële vraagstukken aangaande Nederland en de Nederlandse Antillen door de verschillende betrokken Nederlandse en Nederlands-Antilliaanse departementen (Economische Zaken, Financiën en Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening). Het voorzitterschap berustte bij de minister van Economische Zaken, tenzij het ging om financiële of monetaire vraagstukken. In die gevallen berustte de leiding bij de minister van Financiën. De minister van Overzeese Rijksdelen verzorgde het contact tussen de coördinerende instanties in Nederland en in de Nederlandse Antillen. De afdeling Economische en Financiële Zaken van de directie Suriname en de Nederlandse Antillen (Ministerie van Overzeese Rijksdelen/Zaken Overzee) was in ieder geval tot 1959 belast met de zaken die dit Coördinatie-college betroffen.

Het is onduidelijk tot wanneer het Coördinatie-college bestaan heeft. In de Memorie van Toelichting op de Rijksbegroting van 1961 wordt het college nog vermeld.

15 Interdepartementale commissie voor het tienjarenplan voor Suriname

Deze commissie is ingesteld bij beschikking van de minister van Overzeese Rijksdelen van 12 november 1954, nr. 108017. De commissie adviseerde de minister van Zaken Overzee en de minister van Financiën over de deelneming in de financiering van de door Suriname voorgestelde deelplannen van het Tienjarenplan. De ontwikkelingsplannen werden opgesteld ter verbetering en uitbreiding van de infrastructuur van Suriname en ter verhoging van de agrarische produktiviteit en industriële opbouw. In de commissie waren vertegenwoordigd de ministers van Algemene Zaken, Financiën, Verkeer en Waterstaat, Landbouw en Visserij, Economische Zaken en Zaken Overzee.

16 Interdepartementale commissie van advies nopens de welvaartsplannen van de Nederlandse Antillen

De commissie werd ingesteld bij beschikking van de minister van Overzeese Rijksdelen van 24 oktober 1956, nr. 203537/11713. Zij adviseerde de Nederlandse regering over de plannen van de Nederlandse Antillen tot verbreding van de welvaartsbasis en over de medewerking die van Nederlandse zijde werd verleend bij de uitvoering van die plannen. In de commissie waren vertegenwoordigd de ministers van Algemene Zaken, Financiën, Verkeer en Waterstaat, Landbouw en Visserij, Economische Zaken en Zaken Overzee. De commissie werd vermoedelijk omstreeks 1969/70 opgeheven.

17 Adviesraad voor Culturele Samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk

De adviesraad werd ingesteld bij algemene maatregel van Rijksbestuur van 15 januari 1961 (Koninklijk besluit 17 januari 1961, Stb. 12). De raad had tot taak de regeringen van Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen gezamenlijk van advies te dienen met betrekking tot een viertal punten: de coördinatie van het culturele verkeer tussen de drie landen, de meerjaarlijkse plannen voor gezamenlijke culturele activiteiten, het ondernemen van culturele activiteiten met andere landen en de vertegenwoordiging van het Koninkrijk in internationale culturele organisaties.

Als gevolg van het uittreden van Suriname uit het Koninkrijksverband veranderde de raad van een tripartite in een bipartite organisatie (Koninklijk besluit 5 oktober 1976, Stb. 505). De Adviesraad voor Culturele Samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk ressorteerde onder de minister van Onderwijs en Wetenschappen. Het administratieve deel van de activiteiten van de adviesraad (onder meer het secretariaat) werd verzorgd door Sticusa. De raad werd bij Koninklijk besluit van 10 juli 1986 (Stb. 401) per 1 januari 1986 opgeheven.

18 Gemengde Nederlands-Antilliaanse/Nederlandse Commissie voor het opstellen van een integraal sociaal-economisch en cultureel ontwikkelingsplan voor de Nederlandse Antillen (Gemengde Commissie van Deskundigen)

Deze commissie werd ingesteld bij Koninklijk besluit van 26 november 1976, nr. 15 (Stcrt. 246), met wijziging van 4 april 1977, nr. 7. Zij diende een raamwerk op te stellen voor de ontwikkeling op lange

termijn van de Nederlandse Antillen en met een concrete uitwerking daarvan voor de jaren 1977 tot en met 1981. Het rapport diende ter advisering van de regeringen van de Nederlandse Antillen en Nederland. De commissie bestond uit een Nederlands-Antilliaanse en een Nederlandse sectie, die beide een eigen secretaris aanstelden. KabNA leverde de secretaris van de Nederlandse sectie. Deze sectie had als leden: drs J.Ph. Elzerman (directeur van KabNA); dr L. Emmerij (rector van het Institute of Social Studies in Den Haag); prof.dr J.G. Lambooi (hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam). De voorzitter was prof.dr H. Hoetink (hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam). Bij Koninklijk besluit van 8 november 1979, nr. 4 (Stcrt. 225) werd de commissie ontbonden.

19 Gemengde Commissie Culturele Samenwerking Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland

De commissie is ingesteld op basis van de Culturele Overeenkomst die op 15 oktober 1987 was gesloten tussen de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland. Zij kan gezien worden als de opvolger van de Adviesraad voor Culturele Samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk (zie actor 17). Deze tripartite commissie adviseert de Nederlands-Antilliaanse minister van Onderwijs en Cultuur, de Arubaanse minister van Welzijnszaken en de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken over het beleid ten aanzien van de culturele samenwerking en de uitvoering van de culturele overeenkomst. De commissie bestaat uit een Nederlandse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse sectie. In de Nederlandse sectie heeft zitting een vertegenwoordiger van KabNA, van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Het voorzitterschap wordt waargenomen door de delegatievoorzitter van het land waar de vergaderingen worden gehouden. Voor de Nederlandse sectie levert KabNA de voorzitter en de secretaris.

Elke sectie van de commissie heeft haar eigen uitvoeringsorgaan: voor de Nederlandse Antillen is dat het Overlegorgaan Kulturele Samenwerking Nederlandse Antillen (OKSNA), voor Nederland is dat KabNA, terwijl voor Aruba de leden van de Arubaanse sectie van de commissie het uitvoeringsorgaan vormen.

20 Onderzoekscommissie Besluitvorming Garantieproblematiek Aruba

De commissie is ingesteld bij besluit van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken van 18 januari 1993. Zij is belast met het verrichten van onderzoek naar de wijze waarop de besluitvorming heeft plaatsgevonden over het aangaan en garanderen van geldleningen als bedoeld in artikel 29 van het Statuut ten name of ten laste van Aruba en naar de verdere begeleiding hiervan door Aruba.

21 Commissie Schuldenproblematiek

Deze commissie werd op 10 maart 1995 ingesteld door de ministers van Financiën van Aruba, de Nederlandse Antillen en Nederland en de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (Stcrt. 51). De commissie is belast met het analyseren van de externe en interne schulden van de Nederlandse Antillen en Aruba en van de afzonderlijke eilandgebieden van de Nederlandse Antillen. Tevens moet zij aandacht schenken aan oplossingsrichtingen voor de beheersbaarheid van schulden op korte en lange termijn. De commissie rapporteert binnen zes maanden aan de regeringen van de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland, met eventuele tussenrapportages aan de bovengenoemde betrokken ministers. In de commissie zijn vertegenwoordigd de Centrale Banken en de ministers van Financiën van de drie landen, alsmede het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken. De hoofddirecteur van KabNA is secretaris en lid van de commissie. De adjunct-secretaris wordt eveneens door KabNA geleverd.

Actoren waarvan de handelingen niet zijn opgenomen

Onderstaande actoren spelen wel een rol op het beleidsterrein, maar van hen worden de handelingen niet in kaart gebracht (zie paragraaf 1.2).

A. Surinaamse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse overheidsactoren zoals:

- gevolmachtigde ministers van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba;
- Surinaamse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse vakministers; met name de Nederlands-Antilliaanse minister voor Ontwikkelingssamenwerking, de Arubaanse minister van Economische Zaken, Handel en Industrie (tevens belast met Ontwikkelingssamenwerking) en de Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse ministers van Financiën;
- Gouverneurs van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba als landsorgaan.

Toelichting: Het PIVOT-onderzoek blijft beperkt tot Nederlandse overheidsorganen. De Nederlandse Antillen hebben een eigen archiefwet: de 'Landsverordening tot regeling van het archiefwezen in de Nederlandse Antillen' (Archieflandsverordening, Publicatieblad 1989, nr. 64). Deze landsverordening is echter nog in werking getreden. Aruba heeft voornamelijk geen eigen archiefwet. In de toekomst zal deze wel tot stand komen.

B. Gouverneurs van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba als Koninkrijksorgaan. (Zie voor Koninkrijksorganen 3.2).

Toelichting: De gouverneurs hebben als archiefvormers geen onderscheid gemaakt tussen het archief van de gouverneur als Koninkrijksorgaan en de gouverneur als landsorgaan. De archieven van de gouverneurs vallen onder de (toekomstige) Nederlands-Antilliaanse resp. Arubaanse archiefwet. Hun handelingen worden dan ook in het PIVOT-onderzoek niet meegenomen.

C. (Interdepartementale) commissies, werkgroepen en raden, waarin de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken weliswaar vertegenwoordigd is (c.q. functionarissen van KabNA actief zijn), maar waarvan het secretariaat door een ander ministerie wordt verzorgd. Het betreft hier merendeels commissies waarin de minister is vertegenwoordigd uit hoofde van zijn coördinerende functie. Voorbeelden hiervan zijn:

- Interdepartementale Commissie inzake Burgerluchtvaartangelegenheden, resp. Burgerluchtvaartvergadering, ingesteld 1945;
- Coördinatiecommissie voor de Verenigde Naties en Gespecialiseerde Organisaties (CCVNGO), ingesteld 1948;
- Coördinatiecommissie voor Ontwikkelingssamenwerking (COCOS), ingesteld 1964;
- Nationale Advies Raad voor Ontwikkelingssamenwerking (NAR), ingesteld 1964;
- Interdepartementale Commissie Herverzekering Investerings (ICHI), ingesteld 1969;
- Interdepartementale Commissie Beleidscoördinatie voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Rijksgenoten (Commissie De Vos), ingesteld 1974;
- Werkgroep Rechtspositie Antilliaanse Dienstplichtigen, ingesteld 1983;
- Gemengde Nederlands-Antilliaanse/Nederlandse luchtvaarttarievencommissie, ingesteld 1984;
- Gemengde Commissie voor Economische en Technische Samenwerking, ingesteld 1985;
- Interdepartementale Coördinatiecommissie Minderhedenbeleid (ICM), ingesteld 1985;
- Raad voor de Ontwikkelingssamenwerking (ROS), ingesteld 1986;
- Gemengde Commissie Politie Nederland/Nederlandse Antillen, ingesteld 1989.

Toelichting: Deze organen worden in andere PIVOT-onderzoeken belicht.

D. Stichtingen als:

- Stichting voor Culturele Samenwerking (Sticusa), opgericht 1948;
- Stichting voor de Ontwikkeling van Machinale Landbouw Suriname (SML), opgericht 1949;
- Stichting tot Bevordering van Investerings op de Nederlandse Antillen (STINA), opgericht 1966;
- Stichting tot Bevordering van Investerings in Suriname (SBIS);
- Centrale voor Bemiddeling bij Medefinanciering van Ontwikkelingsprogramma's-Antillen (Cebemo-Antillen), opgericht 1977;
- Centro pa desaroyo di Antyas (Sede Antia), opgericht 1980;
- Centro pa desaroyo di Aruba (Cede Aruba), opgericht 1986.

Toelichting: zowel Sede Antia als Cede Aruba zijn niet-Nederlandse stichtingen. Zij vallen derhalve niet onder de Nederlandse archiefwet, maar onder de (toekomstige) Nederlands-Antilliaanse resp. Arubaanse archieflandsverordening.

3 Rijksoverheid en Koninkrijksaangelegenheden

3.1 Het Koninkrijk

Het Koninkrijk der Nederlanden wordt krachtens het Statuut van 1954 gevormd door Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen. Op dit moment bestaat het Koninkrijk uit Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba. Het bewind over het Koninkrijk en de drie afzonderlijke landen wordt gevoerd door de Koning (artikel 2 van het Statuut), die in de Nederlandse Antillen en in Aruba wordt vertegenwoordigd door de gouverneurs.

Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba zijn vrijwillig een gezamenlijke rechtsorde aangegaan, die is neergelegd in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden (1954). Het Statuut is dan ook de hoogste regeling binnen het Koninkrijk. (Zie voor de totstandkoming van het Statuut en de ontwikkeling van de staatkundige structuur hoofdstuk 4 'Wetgeving en staatkundige verhoudingen'.) Deze gezamenlijke rechtsorde houdt in dat de drie Rijksdelen autonoom zijn (artikel 41 van het Statuut), d.w.z. dat zij binnen de marges van het Statuut zelfstandigheid bezitten met betrekking tot wetgeving en bestuur. Landsaangelegenheden kunnen zij naar eigen inzicht behartigen.

Deze bepaling komt tot uiting in het feit dat de drie landen een eigen staatsinrichting hebben geformuleerd: in Nederland is dit de Grondwet, in de beide andere landen de Staatsregeling. Naast de autonomie is overeengekomen dat de drie landen elkaar zoveel mogelijk helpen en steunen, zowel op ideëel als materieel gebied (artikel 36 van het Statuut). In de praktijk ligt het zwaartepunt bij het Nederlandse Rijksdeel (zie de volgende paragraaf).

Een aantal zaken wordt wèl als Koninkrijksaangelegenheid behandeld. Deze worden limitatief opgesomd in artikel 3 en artikel 43, lid 2 van het Statuut. Het betreft hier de buitenlandse betrekkingen, de defensie, het Nederlandschap en het waarborgen van de fundamentele menselijke rechten en vrijheden, de rechtszekerheid, en deugdelijkheid van bestuur. Wel is de zorg voor de rechten en vrijheden, de rechtszekerheid en deugdelijkheid van bestuur opgedragen aan de landen zelf (Statuut, artikel 43, lid 1).

3.2 De Koninkrijksorganen

In het kader van de behartiging van de Koninkrijksaangelegenheden is een aantal Koninkrijksorganen ingesteld: Hoge Raad, Raad van State, ministerraad en Staten-Generaal. Het betreft hier Nederlandse colleges die op het moment dat zij bovengenoemde aangelegenheden behandelen, functioneren op Koninkrijksniveau.

Artikel 23 van het Statuut houdt in dat de Hoge Raad bij Rijkswet rechtsmacht krijgt ten aanzien van rechtszaken in de Nederlandse Antillen en Aruba. Ditzelfde artikel biedt de Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse regering ook de mogelijkheid een lid aan de Hoge Raad toe te voegen. De Raad van State van het Koninkrijk wordt gevormd door de Nederlandse Raad van State en, indien de Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse regering dit wenst, een Nederlands-Antilliaans en/of Arubaans lid. De Rijksministerraad bestaat uit de Nederlandse ministerraad met daaraan toegevoegd een door de regering van de Antillen en van Aruba benoemde gevolmachtigde minister. In beide Kamers van de Staten-Generaal kunnen de gevolmachtigde ministers en bijzondere gedelegeerden bij de behandeling van Koninkrijksaangelegenheden (bijvoorbeeld bij Rijkswetsvoorstellen) vertegenwoordigd zijn en kunnen zij deelnemen aan de beraadslaging. Gevolmachtigde ministers hebben geen stemrecht.

Binnen de Nederlandse overheid is een aantal ministers belast met Koninkrijksaangelegen-

heden. Zo is de verdediging van het Koninkrijk, en dus ook de verdediging van de Nederlandse Antillen en Aruba, een taak die thuis hoort bij de minister van Defensie. Nationaliteitskwesaties, zoals het verlenen of het ontnemen van het Nederlanderschap, zijn een zaak van de minister van Justitie. De coördinatie van deze aangelegenheden, die Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba raken, is in handen van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken.

3.3 Taakgebied van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en zijn voorgangers

De minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken heeft in het Nederlandse staatsbestel een bijzondere positie, aangezien zijn ministerschap gecombineerd wordt met een andere portefeuille. De reden hiervoor is dat de overzeese aangelegenheden simpelweg geen volledige dagtaak behelzen. Bij elke kabinetsformatie wordt opnieuw bekeken welke minister tevens de zelfstandige portefeuille van Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken zal gaan beheren.

De zelfstandigheid van de portefeuille komt ook tot uiting in het feit dat de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken een eigen hoofdstuk op de Rijksbegroting heeft. In de periode 1959-1972 is dit hoofdstuk II B; vanaf 1972 hoofdstuk IV.

In de periode 1954-1995 zijn de achtereenvolgende ministers belast geweest met Surinaamse, Antilliaanse en Arubaanse Zaken:

1954-1957	Minister van Overzeese Rijksdelen
1957-1959	Minister van Zaken Overzee
1959-1972	Vice-minister-president
1972-1975	Minister voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Zaken
1975-1985	Minister voor Nederlands-Antilliaanse Zaken
1986-	Minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken

Op 29 december 1954, bij de inwerkingtreding van het Statuut voor het Koninkrijk, was de taak van de minister van Overzeese Rijksdelen nog niet vastgelegd. In 1957 leidde overleg tussen de ministers-presidenten van de drie Rijksdelen tot het zogenaamde Memorandum Drees-Ferrier-Jonckheer (15 maart 1957). Hoewel dit memorandum wegens wetstechnische bezwaren niet is omgezet in een Koninklijk Besluit, erkenden alle departementen dat daarin de taak van de minister van Zaken Overzee juist en volledig werd omschreven:

- bilaterale aangelegenheden tussen Nederland enerzijds en Suriname en de Nederlandse Antillen anderzijds;
- coördinatie van het Nederlandse beleid en de technische hulpverlening op dit gebied;
- het bevorderen van een juiste interpretatie en toepassing van het Statuut;
- het verlenen van medewerking bij de behandeling van Koninkrijksaangelegenheden, in het bijzonder die welke de Rijksdelen raken;
- er voor waken, dat Suriname en de Nederlandse Antillen niet tekort wordt gedaan in datgene, waarop zij ingevolge het Statuut aanspraak kunnen maken.

In het KB tot opheffing van het Departement van Zaken Overzee van 18 augustus 1959 (Stb. 312) wordt de taak van de vice-minister-president meer summier omschreven als het coördineren van die aangelegenheden betreffende Suriname en de Nederlandse Antillen, waar Nederland krachtens het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden bij betrokken is.

De hulp en bijstand zoals geformuleerd in artikel 36 van het Statuut komen tot uiting in

de taakomschrijving van de minister voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Zaken uit 1972 (KB van 1 februari 1972, nr. 13): naast de coördinatie van aangelegenheden betreffende Suriname en de Nederlandse Antillen was de minister belast met de zorg voor de aan Suriname en de Nederlandse Antillen te verlenen hulp en bijstand.

Met de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 vervielen in de taakomschrijving van de minister de Surinaamse aangelegenheden (KB van 21 november 1975, nr. 22). In datzelfde jaar werden deze aangelegenheden overgedragen aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken (Ontwikkelingssamenwerking).

In 1986 werd Aruba losgemaakt uit het staatsverband van de Nederlandse Antillen en verkreeg het de zogenaamde Status Aparte. De minister werd nu aangeduid met minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (KB van 12 december 1985, nr. 27).

Bij het aantreden van de huidige minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (KB van 24 augustus 1994, Stcrt. 160) wordt in de taakomschrijving nog steeds verwezen naar het memorandum van 1957. Tevens wordt in deze omschrijving de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken aangehaald als de eerstverantwoordelijke bewindsman voor het Nederlandse beleid ten aanzien van de herziening van de verhoudingen tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba. Een zodanige taakomschrijving is overigens echter nergens vastgelegd.

3.4 Organisatie van het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken

Hoewel de naam anders doet vermoeden, ressorteert onder de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken een zelfstandig departement. Het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (KabNA) is het ambtelijke apparaat dat de minister ondersteunt in de uitoefening van zijn taak. Het vormt tevens het kleinste departement binnen de Nederlandse Rijksoverheid.

KabNA vervult niet alleen een brugfunctie tussen de Nederlandse Rijksoverheid en de Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse overheden, maar fungeert ook als zodanig binnen de Nederlandse overheid. Dit laatste houdt in dat KabNA contacten onderhoudt met de andere departementen die zich met de Nederlandse Antillen en Aruba bezighouden. Dit onderhouden van contacten bestaat veelal uit het deelnemen aan interdepartementale commissies en het voeren van interdepartementaal overleg op ongeregelde basis¹.

Het departement van Overzeese Rijksdelen hield zich behalve met Nieuw-Guinea ook met Suriname en de Nederlandse Antillen bezig. Daartoe was een speciale directie ingesteld: de directie Suriname en de Nederlandse Antillen. Naast de behandeling van alle zaken met betrekking tot de beide Rijksdelen, voor zover niet opgedragen aan de andere directies van het departement, was de directie belast met de controle op het beleid dat door de andere directies en departementen ten aanzien van de Rijksdelen werd ontwikkeld en uitgevoerd. De Directie Suriname en de Nederlandse Antillen bestond uit drie afdelingen: de Afdeling Economische en Financiële Zaken, de Afdeling Internationale en Politieke Zaken en de Afdeling Algemene en Personele Zaken. In 1955 werd eveneens een overzeese sectie van de directie ingesteld: de Vertegenwoordiger van de Nederlandse Ontwikkelingshulp in Suriname (VNOS). Deze kreeg als standplaats Paramaribo.

Met de instelling van het Kabinet van de Vice-Minister-President in 1959 werden er wederom drie afdelingen ingesteld: de Afdeling Economische en Financiële Zaken, de Afdeling Juridische en Wetgevende Zaken en de Afdeling Internationale, Politieke en Algemene Zaken.

In 1966 veranderden deze afdelingen enigszins van naam en samenstelling: de Afdeling

Economische en Financiële Zaken werd omgedoopt tot de Afdeling Wederzijdse Bijstand; Algemene Zaken werd een aparte afdeling. Alle andere zaken werden ondergebracht bij de Afdeling Politieke en Juridische Zaken.

Naast de bovengenoemde vertegenwoordiging in Suriname werd in 1970 een soortgelijke post ingesteld voor de Nederlandse Antillen, toen de VNONA genaamd. Voor Aruba gebeurde dit met de invoering van de Status Aparte in 1986 (toen VNOA). Op het eilandgebied Sint Maarten kwam in 1993 een nevenvestiging van de vertegenwoordiging in de Nederlandse Antillen.

In 1993 vond er een reorganisatie plaats van KabNA. Aan het hoofd van het huidige KabNA, direct onder de minister, staat de hoofddirecteur. Hij geeft leiding aan vier directies en een hoofdafdeling: de Directie Wetgeving en Staatkundige Verhoudingen, de Directie Bestuurlijke Ontwikkeling, de Directie Sociaal-Economische Ontwikkeling, de Directie Vertegenwoordigingen en de Hoofdafdeling Intern Beleid.

De Directie Vertegenwoordigingen wordt aangeduid met KabNA-Nederlandse Antillen en KabNA-Aruba. Er zijn drie vertegenwoordigingen: in Aruba is dit de vertegenwoordiging van Nederland te Oranjestad (thans aangeduid als VNO); in de Nederlandse Antillen (Curaçao) de vertegenwoordiging van Nederland te Willemstad (thans aangeduid als VNW); op het eiland Sint Maarten de vertegenwoordiging van Nederland te Philipsburg (thans aangeduid als VNP). Deze laatste vertegenwoordiging vormt een dependance van de vertegenwoordiging in de Nederlandse Antillen. Dit onderdeel van het Kabinet van de minister heeft de taak te zorgen voor een goede wederzijdse communicatie en informatievoorziening tussen de drie Rijksdelen. Tevens dient de vertegenwoordiging zowel de Nederlandse als de Nederlands-Antilliaanse, dan wel Arubaanse regering te ondersteunen bij de ontwikkeling en de uitvoering van het samenwerkingsbeleid van Nederland met de Nederlandse Antillen en Aruba (zie hoofdstuk 5).

3.5 Algemene handelingen

(1) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het deelnemen aan gemengde, interdepartementale of externe advies- en overlegcommissies en werkgroepen waarvan het voorzitterschap en/of het secretariaat berust bij KabNA, of die door de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken zijn ingesteld.

Periode: 1954-

Grondslag/Bron: -

(2) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het deelnemen aan gemengde, interdepartementale of externe advies- en overlegcommissies en werkgroepen waarvan het voorzitterschap en/of het secretariaat niet berust bij KabNA, of die niet door de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken zijn ingesteld.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* -

(3) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het adviseren aan de vakministers over het beleid en de activiteiten die zij ten aanzien van Suriname, de Nederlandse Antillen en/of Aruba ontwikkelen.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* Memorie van Toelichting Rijksbegroting 1991.

(4) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het coördineren van de uitvoering van de door de vakministers genomen beleidsbeslissingen ten aanzien van Suriname, de Nederlandse Antillen en/of Aruba.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* Memorie van Toelichting Rijksbegroting 1991.

(5) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van het overleg met en het informeren van de Staten-Generaal inzake (Koninkrijks)aangelegenheden betreffende Suriname, de Nederlandse Antillen en/of Aruba.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* -

4 Wetgeving en staatkundige verhoudingen

4.1 De totstandkoming van het Statuut

De grondwetswijziging van 1948 is bepalend geweest voor de totstandkoming van de staatsrechtelijke structuur van het Koninkrijk der Nederlanden zoals die is vastgelegd in het Statuut. In de grondwet werden voor het eerst bepalingen opgenomen betreffende de overgang naar een nieuwe rechtsorde voor Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen. Tevens werd bepaald dat de drie landen één Koninkrijk zouden vormen (art. 209).

De besprekingen over de nieuwe grondslagen van het Koninkrijk vonden plaats in een tweetal zogenaamde Ronde Tafel Conferenties (RTC's), waarin de drie landen vertegenwoordigd waren. De eerste RTC vond plaats in Nederland in 1948 en stond onder leiding van de toenmalige minister van Overzeese Gebiedsdelen. De tendens van de uitkomsten van deze conferentie was een streven naar democratie en autonomie.

Op de tweede Ronde Tafel Conferentie van 1952 vonden de besprekingen plaats over de inmiddels opgestelde 'Schets voor een Statuut'. Suriname en de Nederlandse Antillen wilden dat de nieuwe rechtsorde een breuk zou betekenen met de staatkundige verhoudingen zoals die tot dusver hadden bestaan. Daarbij speelde de kwestie van het zelfbeschikkingsrecht en het daaraan gekoppelde recht van secessie (afscheiding) een belangrijke rol in de onderhandelingen. De Surinaamse delegatie van deze conferentie wilde dat dit recht in de preambule van het Statuut werd vastgelegd. Nederland wees echter het recht van secessie af, hierin gesteund door de Nederlandse Antillen. Dit wilde niet zeggen dat de regering van de Nederlandse Antillen er dezelfde mening op nahield over het zelfbeschikkingsrecht als haar Nederlandse gesprekspartner. De Nederlandse Antillen wilden meer zelfstandigheid toestaan dan Nederland. Deze kwesties zorgden er voor dat uiteindelijk pas in de kleine RTC van 1954 overeenstemming werd bereikt tussen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Op 15 december van dat jaar werd de nieuwe rechtsorde door de koningin bevestigd en was de zelfbeschikking van de overzeese gebiedsdelen een feit. De plechtige afkondiging van het Statuut vond plaats op 29 december 1954.

Bij de totstandkoming van het Statuut en de latere aanpassingen daarvan (bijvoorbeeld de Rijkswet van 1975 die het Statuut wijzigt in verband met de onafhankelijkheid van Suriname) was en is de eerste verantwoordelijkheid gelegen bij de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en diens rechtsvoorgangers. Binnen het kabinet dat onder hem ressorteert, is de directie Wetgeving en Staatkundige Verhoudingen thans belast met deze werkzaamheden.

4.2 Het Nederlandse beleid ten aanzien van staatkundige verhoudingen tussen de Rijksdelen

4.2.1 Periode 1954-1969

Tot in de jaren zestig is het Statuut vrijwel ongewijzigd gebleven. In deze periode bestond er in Nederland geen discussie over de staatsrechtelijke verhouding tussen Nederland en de Nederlandse Antillen. Het Nederlandse beleid ten aanzien van de staatkundige verhoudingen tussen de Rijksdelen was er dan ook op gericht Suriname en de Nederlandse Antillen binnen het Koninkrijksverband te houden.

Met het aantreden van een nieuw Surinaams kabinet in 1958 veranderde echter het Surinaamse denken over de Koninkrijksverhoudingen. De Surinaamse regeringsverklaring van

dat jaar luidde dat men het Statuut nog wel als grondslag van het samenwerkingsverband tussen de drie Rijksdelen erkende, maar dat men meer zelfstandigheid wilde bij het behartigen van buitenlandse betrekkingen, en een zelfstandig lidmaatschap nastreefde van de Verenigde Naties en andere internationale organisaties. Op grond van deze wensen werd in 1961 een derde Ronde Tafel Conferentie georganiseerd.

Gezien de coördinerende rol van de vice-minister-president ten aanzien van zaken die de staatkundige verhoudingen van het Koninkrijk der Nederlanden betreffen, werd deze conferentie voorbereid bij zijn kabinet. De vice-minister-president was tijdens deze conferentie als vertegenwoordiger van Nederland aanwezig; hij leverde eveneens de secretarissen van de Nederlandse delegatie.

4.2.2 Periode 1969-1989

Een eerste kentering in het Nederlandse beleid ten aanzien van de Koninkrijksverhoudingen wordt zichtbaar eind jaren zestig, begin jaren zeventig. De directe aanleiding voor deze verandering vormden de ongeregelde heden van 30 mei 1969 in Willemstad, die uiting waren van de groeiende frustratie over de economische achterstelling van grote delen van de bevolking en de bestaande politieke en sociale cultuur in de Nederlandse Antillen. Bij deze onlusten werd door de Nederlands-Antilliaanse regering om Nederlandse militaire bijstand gevraagd. Nederland stuurde mariniers naar Curaçao om de onrust te bedwingen. Dit ingrijpen vond weinig waardering in de internationale wereld.

Onder invloed van de door Suriname gestelde eisen tot meer zelfstandigheid vanaf 1958 en de rellen van 1969, veranderde het standpunt van de Nederlandse regering ten aanzien van de overzeese delen van het Koninkrijk. De Nederlandse afwijzing van het aan het zelfbeschikingsrecht gekoppelde recht van afscheiding veranderde in een Nederlands beleid dat gekenmerkt werd door het streven naar onafhankelijkheid van Suriname en de Nederlandse Antillen. Men doelde daarbij op onafhankelijkheid in zowel economisch als staatkundig opzicht.

De eerste helft van de jaren zeventig stond in het licht van de komende veranderingen in de staatkundige verhoudingen tussen de drie Rijksdelen. In dat kader nam de vice-minister-president, vanaf 1972 de minister voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Zaken, deel aan meerdere tripartite en bipartite conferenties². In deze jaren gingen commissies als de Koninkrijkscommissie en de Ministeriële Commissie Onafhankelijkheid Suriname aan de slag om de mogelijke onafhankelijkheid van Suriname te onderzoeken. In beide commissies was KabSNA vertegenwoordigd en werd door dit kabinet het secretariaat gevoerd. Op 25 november 1975 werd de onafhankelijkheid van Suriname uitgeroepen. Vanaf dat moment stopte de bemoeienis van de minister voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Zaken met Suriname.

Het Nederlandse beleid ten aanzien van de staatkundige verhoudingen tussen Nederland en de Nederlandse Antillen bleef na de onafhankelijkheid van Suriname tot 1989 gekenmerkt door het streven naar onafhankelijkheid. De werkzaamheden van de Koninkrijkswerkgroep (zie hoofdstuk 2, actor 5) moeten dan ook in het perspectief van een toekomstige nieuwe staatkundige structuur gezien worden.

De Ronde Tafel Conferentie van 1981 (bij Koninklijk besluit ingesteld) bracht de wens van Aruba naar voren om binnen afzienbare tijd uit het Nederlands-Antilliaanse staatsverband te treden en een status aparte binnen het Koninkrijk te verkrijgen. Nederland was de mening toegedaan dat deze status aparte een overgangsfase moest zijn naar algehele onafhankelijkheid. Aruba wilde liever deel blijven uitmaken van het Koninkrijk. Dit verschil van mening speelde zowel bij de Gemengde Commissie Toekomst Antillen als tijdens de RTC van 1983 (eveneens

bij Koninklijk besluit ingesteld). Ook voor deze RTC's werd het voorbereidend werk verricht door KabNA.

Uiteindelijk werd op de RTC van 1983 overeengekomen dat Aruba de status aparte zou krijgen voor een periode van tien jaar, ingaande op 1 januari 1986. De voorwaarde was wel dat Aruba in 1996 onafhankelijk moest worden. De Rijkswetten en algemene maatregelen van Rijksbestuur die verband houden met de overgang naar een status aparte werden voorbereid bij KabNA.

4.2.3 Periode 1989-heden

De tweede kentering in het Nederlandse beleid ten aanzien van de verhoudingen tussen de landen van het Koninkrijk is in 1989 geformuleerd in de 'Schets van een gemenebestconstitutie voor het Koninkrijk der Nederlanden'. Hierin werd afgestapt van de onafhankelijkheidsgedachte en werd een structuur aangereikt voor het doen voortbestaan van een staatsrechtelijke band tussen de landen van het Koninkrijk, met daarbinnen de nadruk op de zelfstandigheid van de landen. Binnen KabNA verschoof de aandacht naar verbetering van het bestuur, de financiële administraties en de rechtshandhaving binnen de Caraïbische delen van het Koninkrijk, te bereiken met behulp van structurele en langdurige Nederlandse professionele ondersteuning. Een aantal factoren heeft bijgedragen aan deze verschuiving van de aandacht. Allereerst betekende het in de toekomst laten voortbestaan van de Koninkrijksband dat bepaalde normen voor bestuur en financiële administraties meer aandacht moesten krijgen. Daarnaast was er in voorgaande jaren op Curaçao zelf de roep om een deugdelijk bestuur sterker geworden. Als derde factor kan deze aandachtsverschuiving geplaatst worden in een internationaal kader. Ook elders was er een verschuiving gaande in het denken over de vorm en de aard van de samenwerkingsrelatie.

De verlating van het onafhankelijkheidsidee is terug te vinden in het in oktober 1993 getekende 'Protocol ter invulling van het Resumé van de bilaterale gesprekken Aruba-Nederland op 24, 25 en 26 juni 1993'. Deze ter voorbereiding van de Tweede Toekomstconferentie geplande besprekingen tussen de regeringen van Aruba en Nederland³ resulteerden in de aanpassing van het Statuut bij Rijkswet van 15 december 1994⁴, waarbij de onafhankelijkheidsdatum van Aruba, die eerder als voorwaarde was gesteld bij het verkrijgen van de status aparte, geschrapt werd.

Ter voorbereiding van de tweede Toekomstconferentie werden een Interdepartementale Coördinatiegroep Toekomstconferentie, een gemengde stuurgroep en gemengde werkgroepen ingesteld. KabNA was in deze organen vertegenwoordigd en voerde namens Nederland het secretariaat.

De nadruk die bij het huidige beleid van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken is komen te liggen op deugdelijkheid van bestuur bij de andere Rijksdelen, wordt geïllustreerd aan de hand van de toepassing van het Koninkrijkstoezicht op het eilandgebied Sint Maarten. In verband met de slechte bestuurlijke en financiële situatie op Sint Maarten, besloot de Koninkrijksministerraad in 1993 dit eiland onder 'curatele te stellen' door middel van een algemene maatregel van Rijksbestuur⁵. Lid 1 van artikel 43 van het Statuut bepaalt dat elke land van het Koninkrijk zelf moet zorgen voor rechtszekerheid en een deugdelijk bestuur. Rechtszekerheid en een deugdelijk bestuur zijn dus landsaangelegenheden. Het waarborgen van deze twee zaken is echter een Koninkrijksaangelegenheid. De basis voor de uitgevaardigde algemene maatregel van Rijksbestuur vormde artikel 92, derde lid en artikel 93 van de Staatsregeling van de Nederlandse Antillen. Deze algemene maatregel van Rijksbestuur

is in 1995 nog steeds van kracht. Er is wel politieke overeenstemming bereikt over de opheffing van de maatregel per 1 oktober 1995.

4.3 Rijkswetgeving

De minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken is de eerstverantwoordelijke bewindsman voor het Nederlandse beleid ten aanzien van de herziening van de verhoudingen tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba. Hij is dan ook degene die belast is met de aanpassingen van het Statuut aan nieuwe verhoudingen binnen het Koninkrijk (onafhankelijkheid van Suriname, status aparte van Aruba). Hij is tevens eerstverantwoordelijk voor de voorbereiding van de andere Rijkswetten en algemene maatregelen van Rijksbestuur die de Koninkrijksverhoudingen betreffen (algemene maatregel van Rijksbestuur Sint Maarten). Dit betreft niet alle Rijkswetten: de 'Defensiewet voor de Nederlandse Antillen en Aruba' is een zaak van de minister van Defensie. Zijn taakgebied is immers de bescherming van de veiligheid van het Koninkrijk. De 'Rijkswet uitbreiding territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen' betreft de buitenlandse betrekkingen van het Koninkrijk. De eerstverantwoordelijke voor deze Rijkswet is dan ook de minister van Buitenlandse Zaken. De 'Rijkswet vaststelling van een zee grens tussen de Nederlandse Antillen en Aruba' daarentegen handelt over afbakening van grenzen binnen het Koninkrijk en valt daarom onder de verantwoordelijkheid van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken.

De minister is tevens de 'bewaker' van het Statuut. Dit houdt in dat bij de totstandkoming van (Rijks)wet- en regelgeving bij andere ministeries in de gaten gehouden moet worden of bij deze wetten en regelingen het Statuut wel juist is geïnterpreteerd en toegepast. Hierbij hoort ook dat hij bij de totstandgekomen wetten er voor waakt of de belangen van de Nederlandse Antillen en Aruba even zwaar wegen als die van het Nederlandse Rijksdeel.

De minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken heeft ten aanzien van bepaalde Koninkrijksorganen en Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse organen speciale bevoegdheden. Allereerst is hij verantwoordelijk voor het doen en laten van de gouverneurs van de Nederlandse Antillen en Aruba in hun functie als koninkrijksorgaan. De minister is dan ook belast met het voorbereiden van de benoemingen van deze bewindslieden en hun waarnemers, het verlenen van verlof aan die personen en het toekennen van de pensioenen en uitkeringen voor de gouverneurs.

Ten aanzien van de gezaghebbers⁶ van de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen beperkt de bemoeienis van de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken zich tot de voorbereiding van hun benoeming en ontslag.

Hetzelfde geldt voor de benoemingen en ontslagen van de leden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba en de procureurs-generaal van het Openbaar Ministerie van deze landen. In de Nederlandse Antillen en in Aruba zijn onvoldoende gekwalificeerde mensen aanwezig voor deze organen. Om in dit tekort te voorzien, worden leden van de Nederlandse rechterlijke macht en van het Nederlandse Openbaar Ministerie uitgezonden. Deze uitzendingen vallen onder de categorie bijstand rechterlijke macht. Het betreft hier een andere categorie uitzendingen dan die beschreven wordt in hoofdstuk 5. De kosten van de bijstand rechterlijke macht komen op de begroting van KabNA ten laste van een apart artikel (art. 02.02). Nu vanaf 1990 het belang van een goede rechtspleging en rechtszekerheid meer wordt ingezien, heeft deze categorie uitzendingen grotere nadruk gekregen.

De Raad van State als Koninkrijksorgaan bestaat uit de Nederlandse Raad van State die, indien gewenst, wordt aangevuld met een Nederlands-Antilliaans en/of Arubaans lid. Suriname heeft nooit een lid in de Raad van State gehad. De Nederlandse Antillen heeft in 1958 voor korte tijd een Staatsraad in buitengewone dienst benoemd (dhr Debrot), maar dit gebeurde niet op basis van het Statuut maar op basis van artikel 4 van de Wet op de Raad van State. Dit lid werd op 20 juni 1958 weer ontslagen. Op dit moment maakt een Nederlands-Antilliaans lid deel uit van de Raad. Aruba heeft tot nu toe (nog) geen gebruik gemaakt van deze mogelijkheid.

De voor de benoeming van de Nederlands-Antilliaanse staatsraad verantwoordelijke Koninkrijksministers zijn de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en de minister van Binnenlandse Zaken. De taak van het Nederlands-Antilliaanse lid is beperkt tot het deelnemen aan de werkzaamheden van de Raad van State op het terrein van de Koninkrijkswetgeving (ontwerpen van Rijkswetten en algemene maatregelen van Rijksbestuur), en andere aangelegenheden van het Koninkrijk (zie artikel 11 van het Statuut) die de Nederlandse Antillen of Aruba raken.

4.4 Handelingen

(6) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het voorbereiden en bepalen van het Nederlandse beleid ten aanzien van de staatkundige ontwikkelingen in de verhouding tussen de Rijksdelen.

Periode: 1954-

Grondslag/Bron: Memorandum Drees-Ferrier-Jonckheer, 15 maart 1957.

Produkt(en): Bijv. beleidsnota's als de Schets van een Gemenebestconstitutie voor het Koninkrijk der Nederlanden (1990).

(7) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het interdepartementaal coördineren van het Nederlandse beleid ten aanzien van de staatkundige ontwikkelingen in de verhouding tussen de Rijksdelen.

Periode: 1954-

Grondslag/Bron: Memorie van Toelichting Rijksbegrotingen.

(8) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het medevoorbereiden van en deelnemen aan conferenties en besprekingen tussen de regeringen van de Rijksdelen.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden 1954, art. 37.1.*Toelichting:* Het betreft hier besprekingen over belangrijke Koninkrijkszaken als de totstandkoming van het Statuut, de onafhankelijkheid van Suriname en de Status Aparte van Aruba. De belangrijkste tot nu toe gehouden conferenties zijn de Ronde Tafel Conferenties (1948, 1952, 1961, 1981, 1983), het Koninkrijksoverleg (mei 1991, januari 1992, september 1992) en de Toekomstconferentie (1993). Bij al deze besprekingen werd het secretariaat gevoerd bij KabNA.

(9) HANDELING

Actor: **Coördinatiecommissie R.T.C.-besluiten***Handeling:* Het begeleiden van de uitvoering van de besluiten die zijn genomen op de van 7 tot en met 12 maart 1983 gehouden conferentie van de Nederlandse Antillen, de eilanden van de Nederlandse Antillen en Nederland.*Periode:* 1983-1986*Grondslag/Bron:* KB van 11 juli 1983, nr.102 (Stcrt. 150), art. 1a.

(10) HANDELING

Actor: **Koninkrijkscommissie***Handeling:* Het adviseren aan de regeringen van Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen inzake de alternatieven voor de rechtsorde tussen de drie Rijksdelen en de volkenrechtelijke consequenties daarvan, met als uitgangspunt het streven van de regering van Suriname naar onafhankelijkheid.*Periode:* 1972-1974*Grondslag/Bron:* * KB van 5 januari 1972, nr.1, houdende de instelling van een Koninkrijkscommissie ter voorbereiding van alternatieven voor de huidige staatkundige verhouding tussen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen (Stcrt. 7);

* KB van 4 juli 1974, nr.7 houdende aanvulling van de taakomschrijving van Koninkrijkscommissie (Stcrt. 135).

Produkt(en): Rapport ter voorbereiding van de onafhankelijkheid van Suriname ('s-Gravenhage, oktober 1974).

(11) HANDELING

Actor: **Ministeriële Commissie Onafhankelijkheid Suriname (MICOS)***Handeling:* Het voorbereiden van de beslissingen van de ministerraad betreffende de door de Nederlandse delegatie in te nemen standpunten bij het regeringsoverleg over de onafhankelijkheid van Suriname.*Periode:* 1974-1975(?)*Grondslag/Bron:* Besluit ministerraad van december 1974 (Stcrt. 235).

(12) HANDELING

- Actor:* **Ministeriële Commissie Onafhankelijkheid Suriname (MICOS)**
- Handeling:* Het voorbereiden van de beslissingen van de ministerraad betreffende het Nederlandse regeringsbeleid t.a.v. de opvang en begeleiding in Nederland van Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Rijksgenoten.
- Periode:* 1974-1975(?)
- Grondslag/Bron:* Besluit ministerraad van december 1974 (Stcrt. 235).

(13) HANDELING

- Actor:* **Koninkrijkswerkgroep**
- Handeling:* Het adviseren aan de regeringen van Nederland, van de Nederlandse Antillen en van de eilandsraden over de voorstellen voor wettelijke regelingen in het kader van de toekomstige staatkundige structuur.
- Periode:* 1978-1983
- Grondslag/Bron:* KB van 2 decemberr 1978, nr. 75, houdende instelling van de Koninkrijkswerkgroep (Stcrt. 248), art. 1 en 2.
- Produkt(en):* Rapport Naar nieuwe vormen van samenwerking (Den Haag 1980).

(14) HANDELING

- Actor:* **Gemengde commissie toekomst Antillen (Commissie van Zeven)**
- Handeling:* Het adviseren aan de regeringen van Nederland en van de Nederlandse Antillen, alsmede aan de eilandsraden van de eilandgebieden Aruba, Bonaire en Curaçao, alsook aan de afdelingen Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten van de eilandsraad van het eilandgebied de Bovenwindse Eilanden, over de vraag welke gevolgen de onafhankelijkheid van Aruba kan hebben voor de Nederlandse Antillen, voor Aruba, voor de andere eilanden van de Nederlandse Antillen en voor de verhouding met Nederland.
- Periode:* 1982-1983
- Grondslag/Bron:* KB van 14 januari 1982, houdende instelling van de gemengde commissie toekomst Antillen (Stcrt. 17).
- Produkt(en):* Rapport, vastgesteld op 12 november 1982.

(15) HANDELING

- Actor:* **Gemengde ambtelijke werkgroep Kustwacht Nederlandse Antillen**
- Handeling:* Het adviseren aan de Raad van Ministers van het Koninkrijk over de vorming van een kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba.
- Periode:* 1994-
- Grondslag/Bron:* Ministerieel besluit van 1 juni 1994 betreffende de instelling van de gemengde ambtelijke werkgroep Kustwacht Nederlandse Antillen en Aruba.
- Produkt(en):* Rapport, vastgesteld op 13 december 1994.

(16) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het al dan niet samen met de betrokken vakministers, voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van Rijkswetten aangaande het Koninkrijk der Nederlanden, Suriname, de Nederlandse Antillen en/of Aruba, waarvoor de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (mede-)verantwoordelijk is.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* Informatie R.A.F. Verschoor.*Produkt(en):* Bijvoorbeeld:

- * Wijzigingen Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden;
- * Reglementen voor de gouverneurs van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba;
- * Rijkswet van 20 december 1989, houdende regeling van pensioenen en uitkeringen aan gouverneurs van de Nederlandse Antillen en Aruba (Stb. 1990, 15), gew. bij wet van 22 december 1993 (Stb. 692);
- * Rijkswet van 12 december 1985, houdende bepalingen omtrent de Regeling van de schadeloosstelling van en andere financiële voorzieningen voor het lid van de Raad van State van het Koninkrijk, benoemd ingevolge artikel 13, tweede lid, van het Statuut voor het Koninkrijk (Stb. 669).
- * Concept-Rijkswet Solidariteitsfonds.

(17) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het al dan niet samen met de betrokken vakministers, voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van algemene maatregelen van Rijksbestuur aangaande het Koninkrijk der Nederlanden, Suriname, de Nederlandse Antillen en/of Aruba, waarvoor de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (mede-)verantwoordelijk is.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* Informatie R.A.F. Verschoor.*Produkt(en):* Bijvoorbeeld:

- * Positiebesluiten gouverneurs van de Nederlandse Antillen en Aruba;
- * KB van 2 februari 1993, houdende enkele tijdelijke voorzieningen in het bestuur van het eilandgebied Sint Maarten van de Nederlandse Antillen (Stb. 72);
- * KB van 21 september 1994, houdende enkele tijdelijke voorzieningen in het bestuur van het eilandgebied Sint Maarten van de Nederlandse Antillen (Stb. 701)
- * KB van 1 november 1984 ingevolge artikel 13, vierde lid van het Statuut voor het Koninkrijk, houdende voorschriften ten opzichte van de staatsraad, benoemd op grond van het bepaalde in het tweede lid van dit artikel (Stb. 530).

(18) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het beoordelen van de bij andere departementen totstandgekomen (Rijks)wet- en regelgeving aangaande het Koninkrijk der Nederlanden, Suriname, de Nederlandse Antillen en/of Aruba, ter bewaking van de belangen van de andere Rijksdelen en ter voorkoming van strijdigheden met bepalingen in het Statuut.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* Informatie C.B. Lub en R.A.F. Verschoor.

(19) HANDELING

Actor: **Gemengde werkgroep modernisering Statuut***Handeling:* Het voorbereiden van voorstellen voor vereenvoudiging en modernisering van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederland.*Periode:* 1991-1993*Grondslag/Bron:* KB van 30 augustus 1991, houdende instelling van de gemengde werkgroep modernisering Statuut (Stb. 454).*Produkt(en):* Proeve van een vernieuwd Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden (juni 1993).

(20) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van de KB's tot instemming met de Surinaamse, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse landsverordeningen tot wijziging van de Staatsregelingen van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba voor wat betreft:

- a. de artikelen betreffende de fundamentele menselijke rechten en vrijheden;
- b. de bepalingen betreffende de bevoegdheden van de gouverneur;
- c. de artikelen betreffende de bevoegdheden van de vertegenwoordigende lichamen van de landen;
- d. de artikelen betreffende de rechtspraak;
- e. de verdeling van de zetels van het vertegenwoordigende lichaam van de Nederlandse Antillen over de verschillende eilandgebieden, alsmede van de regeling van de eilandgebieden.

Periode: 1954-*Grondslag/Bron:* Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden 1954, art. 44.1 en 44.2.

(21) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van de KB's tot instemming met de Nederlands-Antilliaanse landsverordeningen tot wijziging van de Eilandenregeling Nederlandse Antillen (ERNA).*Periode:* 1955-*Grondslag/Bron:* Staatsregeling Nederlandse Antillen 1955 (Stb. 136), met wijzigingen, art. 88.1.

(22) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van het KB tot instemming met de ontwerp-Samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba en de Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse landsverordeningen tot wijziging van deze Samenwerkingsregeling.*Periode:* 1985-*Grondslag/Bron:* * Rijkswet van 20 juni 1985, houdende vaststelling van enige overgangsbepalingen in verband met het verkrijgen van de hoedanigheid van land in het Koninkrijk door Aruba (Stb. 370), art. 4.1c;
* Samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba (Stb. 1985, 542), art. 74.4.

(23) HANDELING

Actor: **Stuurgroep rechtshandhaving***Handeling:* Het coördineren van de Nederlandse ondersteuning op het gebied van de rechtshandhaving in de Nederlandse Antillen en Aruba.*Periode:* 1991-*Grondslag/Bron:* Memorie van Toelichting Rijksbegroting 1992.

(24) HANDELING

Actor: **Onderzoekscommissie Besluitvorming Sint Maarten (Commissie Pourier)***Handeling:* Het onderzoeken van de besluitvorming door de bestuursorganen van het eilandgebied Sint Maarten en het zonodig adviseren van de regering van de Nederlandse Antillen, de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en het bestuurscollege van het eilandgebied Sint Maarten over de verbetering van de besluitvorming.*Periode:* 1991-1992*Grondslag/Bron:* Landsbesluit van 19 december 1991, nr. 1 houdende instelling van de Onderzoekscommissie Besluitvorming Sint Maarten (Publicatieblad 122).*Produkt:* Rapport, vastgesteld mei 1992.

(25) HANDELING

Actor: **Commissie Evaluatie Hoger Toezicht Sint Maarten***Handeling:* Het evalueren van de werking van de algemene maatregel van Rijksbestuur van 2 februari 1993 betreffende enkele tijdelijke voorzieningen in het bestuur van het eilandgebied Sint Maarten van de Nederlandse Antillen, en het evt. adviseren van de Koninkrijksministerraad over een nieuwe maatregel.*Periode:* 1993-1994*Grondslag/Bron:* Ministerieel besluit van 23 november 1993.*Produkt:* Rapport, vastgesteld januari 1994.

(26) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van KB's tot de benoeming en het ontslag van de gouverneurs en tot de aanwijzing van de waarnemende gouverneurs van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* * Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden 1954, art. 2.3;
* Reglement voor de gouverneur van Suriname 1955 (Stb. 134), art. 1.2, 13, 14.1, 14.2 en 15;
* Reglement voor de gouverneur van de Nederlandse Antillen: 1955 (Stb. 137), art. 1.2, 13, 14.1 en 14.2; 1984 (Stb. 334), art. 1.2, 1.3, 14 en 15; 1985 (Stb. 672), art. 1.2, 1.3, 12 en 13; 1993 (Stb. 692), art. 1.2, 1.3, 12 en 13;
* Reglement voor de gouverneur van Aruba: 1985 (Stb. 671), art. 1.2, 1.3, 12 en 13; 1985 (Stb. 672), art. 1.2, 1.3, 12 en 13; 1993 (Stb. 692), art. 1.2, 1.3, 12 en 13.

(27) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het regelen van het verlof van de gouverneurs van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba om hun ambtsgebieden te mogen verlaten.*Periode:* 1955-*Grondslag/Bron:* * Reglement voor de gouverneur van Suriname 1955 (Stb. 134), art. 7 en 15;
* Reglement voor de gouverneur van de Nederlandse Antillen: 1955 (Stb. 137), art. 7 en 15; 1984 (Stb. 334), art. 7; 1985 (Stb. 670), art. 5 en 14; 1985 (Stb. 672), art. 5; 1993 (Stb. 692), art. 5;
* Reglement voor de gouverneur van Aruba: 1985 (Stb. 671), art. 5 en 15; 1985 (Stb. 672), art. 5; 1993 (Stb. 692), art. 5.*Produkt(en):* * Ministeriële regeling van 6 november 1986, no. 14 301;
* Ministeriële regeling van 1 juni 1990, no. 26 411;
* Ministeriële regeling van 6 november 1986, no. 14 370;
* Ministeriële regeling van 3 februari 1992, no. 34 309;*Toelichting:* De ministeriële regelingen tot het verlenen van verlof aan de gouverneur gelden voor de gehele ambtsperiode van een gouverneur.

(28) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van de KB's tot het treffen van bijzondere voorzieningen in gevallen dat de positiebesluiten van de gouverneurs van de Nederlandse Antillen en Aruba niet of niet voldoende voorzien.*Periode:* 1984-*Grondslag/Bron:* * Positiebesluit gouverneur van de Nederlandse Antillen 1984 (Stb. 414), art. 13;
* Positiebesluit gouverneur van Aruba 1985 (Stb. 676), art. 13.

(29) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van de KB's tot wijziging van de wedde van de gouverneurs van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba, de beloning van de waarnemende gouverneurs en de bedragen van de vergoedingen (o.m. representatiekosten) die worden toegekend aan de gouverneurs.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* * Positiebesluit gouverneur van de Nederlandse Antillen 1984 (Stb. 414), art. 14;
* KB van 14 mei 1992, tot wijziging van het Positiebesluit gouverneur van de Nederlandse Antillen 1985, in verband met de verlaging van de meerderjarigheidleeftijd in het Nederlands Burgerlijk Wetboek (Stb. 284);
* Positiebesluit gouverneur van Aruba 1985 (Stb. 676), art. 14.*Produkt(en):* Bijvoorbeeld:* KB van 16 december 1992, houdende aanpassing aan de prijsontwikkelingen van de maximale hoogte van de vergoeding van de representatiekosten bedoeld in artikel 5 van het Positiebesluit gouverneur van de Nederlandse Antillen (Stb. 1993, 7);
* KB van 21 februari 1995 (Stb. 162).*Toelichting:* Vóór de totstandkoming van het positiebesluit van de gouverneur in 1984 is er geen wettelijke grondslag voor deze handeling.

(30) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het al dan niet toekennen van een pensioen of uitkering aan de (gewezen) gouverneurs van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba en hun nabestaanden.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* * KB van 8 juni 1953, nr. 22, houdende voordelen verbonden aan het ambt van gouverneur van Suriname en aan dat van gouverneur van de Nederlandse Antillen (met wijzigingen);
* KB van 16 maart 1964, nr. 5, houdende nadere regeling van de pensioenaanspraken van gouverneurs van Suriname en de Nederlandse Antillen en hun nagelaten betrekkingen (met wijzigingen); * KB van 29 augustus 1969, nr. 5 (met wijzigingen);
* Rijkswet van 20 december 1989 houdende regeling van pensioenen en uitkeringen aan gouverneurs van de Nederlandse Antillen en Aruba (Stb. 1990, 15), gewijzigd bij wet van 22 december 1993 (Stb. 692).
NB. Het betreft hier een wet met terugwerkende kracht tot 1983.

(31) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het stellen van nadere regels ten aanzien van de uitvoering van de toekenning van een pensioen of uitkering aan de (gewezen) gouverneurs van de Nederlandse Antillen en Aruba en hun nabestaanden.*Periode:* 1983-*Grondslag/Bron:* Rijkswet van 20 december 1989 houdende regeling van pensioenen en uitkeringen aan gouverneurs van de Nederlandse Antillen en Aruba (Stb. 1990, 15), gewijzigd bij wet van 22 december 1993 (Stb. 692).

(32) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van de KB's ter aanpassing van de berekeningsgrondslag voor de uitkering of het pensioen van de gouverneurs.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:*

- * KB van 8 juni 1953, nr. 22, houdende voordelen verbonden aan het ambt van gouverneur van Suriname en aan dat van gouverneur van de Nederlandse Antillen (met wijzigingen);
- * KB van 16 maart 1964, nr. 5, houdende nadere regeling van de pensioenaanspraken van gouverneurs van Suriname en de Nederlandse Antillen en hun nagelaten betrekkingen, met wijzigingen;
- * KB van 29 augustus 1969, nr. 5, met wijzigingen;
- * Rijkswet van 20 december 1989, houdende regeling van pensioenen en uitkeringen aan gouverneurs van de Nederlandse Antillen en Aruba (Stb. 1990, 15), gewijzigd bij wet van 22 december 1993 (Stb. 692), art. 3.1 en 3.2.

(33) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van de KB's tot vaststelling van de onderscheidingsvlaggen van de gouverneurs van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden 1954, art. 3.d.

(34) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van de KB's tot benoeming, schorsing en ontslag van de gezaghebber van de eilandgebieden.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:*

- * Staatsregeling van de Nederlandse Antillen 1955 (Stb. 136) met wijzigingen, art. 91.1;
- * Eilandenregeling Nederlandse Antillen 1951 (Stb. 64) met wijzigingen, art. 63.1.

(35) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het overeenstemmen met de regering van de Nederlandse Antillen en/of de regering van Aruba over de benoeming van een Antilliaans en/of Arubaans lid van de Raad van State.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden 1954, art. 13.2.

(36) HANDELING

Actor: **Minister en de minister van Binnenlandse Zaken***Handeling:* Het voorbereiden van de KB's tot benoeming en ontslag van het Antilliaanse en/of het Arubaans lid van de Raad van State.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden 1954, art. 13.2.*Toelichting:* Suriname heeft nooit een lid in de Raad van State gehad.

(37) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van de KB's tot benoeming en ontslag van de president en de (overige) leden van het Hof van Justitie van Suriname en het Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen, vanaf 1986 het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba.*Periode:* 1955-*Grondslag/Bron:*

- * Staatsregeling van Suriname 1955 (Stb. 133), art 102.3 en 107
- * Staatsregeling van de Nederlandse Antillen 1955 (Stb. 136), met wijzigingen, art. 111.3 en 116.1;
- * Staatsregeling van Aruba 1985 (Afkondigingsblad 26), art. VI.10.2 en VI.15;
- * Samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba 1985 (Stb. 542), art. 49.2 en 54.

(38) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden van de KB's tot benoeming en ontslag van de procureur-generaal van het Openbaar Ministerie bij het Hof van Justitie van Suriname, het Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen, vanaf 1986 het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba.*Periode:* 1955-*Grondslag/Bron:*

- * Staatsregeling van Suriname 1955 (Stb. 133), art. 103.2;
- * Staatsregeling van de Nederlandse Antillen 1955 (Stb. 136) met wijzigingen, art. 112.2;
- * Staatsregeling van Aruba 1985 (Afkondigingsblad 26), art. VI.21.2;
- * Samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba 1985 (Stb. 542), art. 60.2.

(39) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het voorbereiden van de KB's tot benoeming en ontslag van de plaatsvervangende leden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba.

Periode: 1986-

Grondslag/Bron: * Staatsregeling van Aruba 1985 (Afkondigingsblad 26), art. VI.10.3 en VI.15;

* Samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba 1985 (Stb. 542), art. 49.3 en 52.

(40) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het adviseren aan de Rijksministerraad over benoeming en ontslag van de advocaten-generaal van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba door de gouverneur.

Periode: 1986-

Grondslag/bron: Samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba 1985 (Stb. 542), art. 61.4.

5 Samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden

5.1 Inleiding

Artikel 36 van het Statuut luidt: "Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba verlenen elkander hulp en bijstand"⁷. Dit artikel vormt vanaf 1954 de basis voor de samenwerkingsrelatie tussen de landen van het Koninkrijk. Tot 1990 werd voor deze samenwerking het begrip 'ontwikkelingssamenwerking' gehanteerd. Deze is echter van een andere orde dan de Nederlandse hulp aan Derde-Wereldlanden, waarvoor de minister voor Ontwikkelingssamenwerking de verantwoordelijkheid draagt. Bij de ontwikkelingssamenwerking van KabNA hebben we niet te maken met buitenland, maar is er sprake van ontwikkelingshulp binnen de grenzen van het Koninkrijk der Nederlanden op basis van het Statuut. Bovendien kunnen in de huidige situatie de Nederlandse Antillen en Aruba tot de ontwikkelde wereld gerekend worden⁸. In dit onderzoek wordt, net als binnen de huidige organisatie van KabNA, dan ook in het algemeen niet meer gesproken van ontwikkelingssamenwerking, maar van samenwerking.

In het door Nederland gevoerde beleid op het terrein van samenwerking ten aanzien van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba is een aantal fasen te onderscheiden. In de periode van 1954 tot begin jaren zeventig was het Nederlandse beleid gericht op het streven naar economische onafhankelijkheid van de overzeese Rijksdelen. Dit werd vervolgens tot het einde van de jaren tachtig aangevuld met het uitdrukkelijke streven naar staatkundige onafhankelijkheid. Vanaf 1981 werd tevens geprobeerd de overheidshulp van project-gebonden hulp om te zetten in programmahulp met meer nadruk op lange-termijn-visies.

In de jaren negentig wordt het Nederlandse beleid niet meer gekenmerkt door het werken naar onafhankelijkheid. De samenwerking tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba wordt nu geplaatst in het kader van een duurzame staatkundige verhouding tussen de drie delen van het Koninkrijk. Hieronder volgt een uitgebreidere beschrijving van deze ontwikkelingen.

5.2 Het Nederlandse samenwerkingsbeleid ten aanzien van Suriname in de periode 1954-1975

Midden jaren vijftig maakte Nederland een begin met het verstrekken van hulp en bijstand aan de andere Rijksdelen. Het Nederlands beleid was er op gericht de andere twee landen van het Koninkrijk te sturen in de richting van economische onafhankelijkheid. Voor Suriname resulteerde dat in eerste instantie in het Tienjarenplan. De algemene doeleinden die werden beoogd in dit plan waren: vergroting van het nationale produkt, verbetering van het welzijn van de bevolking en een meer gelijkmatige inkomensverdeling. Meer specifiek was het Tienjarenplan gericht op verbetering en uitbreiding van de infrastructuur van Suriname en op verhoging van de agrarische produktiviteit en industriële opbouw. Ter advisering van de beide betrokken Nederlandse ministers - de minister van Zaken Overzee en de minister van Financiën - inzake deelname in de financiering van dit Tienjarenplan, werd de Interdepartementale commissie voor het tienjarenplan (1954) ingesteld (zie handeling 45).

De Nederlandse regering besloot deel te nemen aan de financiering van dit Tienjarenplan en regelde dit in 1955 in een eerste machtigingswet (het betreft hier geen Rijkswet; zie voor de verschillende machtigingswetten handeling 47). Met deze wet werden bedragen beschikbaar gesteld, deels bestaande uit leningen, deels in de vorm van schenkingen (bijdragen à fonds perdu). Eveneens werd in deze machtigingswet de instelling van de Nederlandse Missie van Deskundigen voor het Tienjarenplan voor Suriname geregeld (zie handeling 55). Die werd

vanaf 1966 de vertegenwoordiging van Nederland voor ontwikkelingshulp aan Suriname (VNOS) genoemd. De instructie voor de Missie van Deskundigen werd op 30 mei 1956 vastgesteld door de toenmalige minister van Overzeese Rijksdelen en de minister van Financiën. De VNOS adviseerde de Nederlandse regering over de jaarlijks opgestelde werkplannen en hield toezicht op de nakoming van de voor Nederlandse financiële deelneming gestelde voorwaarden.

In 1960 bleek dat dit Tienjarenplan niet voldoende was om alle projecten te kunnen financieren die nodig waren voor de Surinaamse ontwikkeling naar economische onafhankelijkheid. Daarom werd in opdracht van de Surinaamse regering het Aanvullend Opbouwplan ontwikkeld. Op basis van dit plan stelde Nederland een nieuw bedrag beschikbaar, dat in 1963 werd vastgesteld in de tweede machtigingswet voor Suriname. Met het Aanvullend Opbouwplan kreeg het eerste meerjarenplan een uitloop tot 1967. Zowel het bedrag beschikbaar voor het Tienjarenplan als dat voor het Aanvullend Opbouwplan werd in 1965 nog éénmaal aangevuld (derde machtigingswet).

In diezelfde periode gingen besprekingen over een nieuw Nationaal Ontwikkelingsplan Suriname van start tussen de Nederlandse en de Surinaamse regering, dat zou worden uitgewerkt in elkaar opvolgende vijfjarenplannen. Dit Nationaal Ontwikkelingsplan was in mei 1965 gemaakt door het Surinaamse Planbureau en kreeg onder meer als doelstellingen het terugdringen van de werkloosheid en een spreiding van de economische activiteiten.

Het eerste plan was het in 1968 vastgestelde Vijfjarenplan Suriname voor de jaren 1967 tot en met 1971. In dit ontwikkelingsplan is voor wat Suriname betreft voor de eerste maal sprake van zogenaamde meerjarenplanprojecten. Bij een meerjarenplan worden de projecten in verschillende sectoren van de samenleving uitgevoerd volgens een duidelijk afgebakend tijdschema. Voor de uitvoering van deze projecten werden 'Beheers- en bestuursregelen' opgesteld, die ondertekend werden door de vice-minister-president en de minister-president van Suriname (zie handeling 42).

Voor de jaren 1972 tot en met 1976 werd een tweede Vijfjarenplan opgezet, waarbij de beheers- en bestuursregelen uit de voorgaande periode van toepassing waren. De machtigingswet om de Nederlandse bijdrage voor de uitvoering van dit tweede Vijfjarenplan vast te stellen, is door de naderende onafhankelijkheid van Suriname nooit tot stand gekomen. De Nederlandse financiële bijstand werd voornamelijk verleend voor projectgebonden hulp (zie 5.4). De projecten werden door de Surinaamse regering ingediend op basis van de ontwikkelingsplannen. De toetsing van de projecten gebeurde in Nederland.

In het onderzoek dat de Nationale Advies Raad voor Ontwikkelingssamenwerking begin 1975 deed naar de ontwikkelingsproblemen van Suriname werd geconcludeerd dat de uitvoering van de Surinaamse ontwikkelingsplannen teveel in de vorm werd gegoten van ad-hoc projecten, met te weinig aandacht voor een beleid op langere termijn. Het voor het grootste deel mislukken van de Surinaamse ontwikkeling werd geweten aan het feit dat de Nederlandse regering te weinig kritisch was geweest bij de beoordeling van de door Suriname opgestelde ontwikkelingsplannen en de toetsing van de doeleinden van deze plannen⁹.

Vanaf de totstandkoming van de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 kwamen de door Nederland te verstrekken ontwikkelingsgelden aan Suriname niet meer ten laste van hoofdstuk IV van de Rijksbegroting (Kabinet voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Zaken); vanaf dat moment was de minister voor Ontwikkelingssamenwerking verantwoordelijk voor de beschikbaar gestelde overheidsmiddelen.

5.3 Het Nederlandse samenwerkingsbeleid ten aanzien van de Nederlandse Antillen

en Aruba

5.3.1 Periode 1954-1990

Net als aan Suriname verschaft de Nederlandse regering in de jaren na de totstandkoming van het Statuut ook hulp en bijstand aan de Nederlandse Antillen. Tot in 1964 de eerste machtigingswet voor de gehele eilandengroep tot stand kwam, was het Nederlandse beleid voornamelijk gericht op de ontwikkeling van de eilandelijke infrastructuur. Deze ontwikkeling zou moeten leiden tot een verbreding van de economische basis om uiteindelijk tot economische onafhankelijkheid te kunnen komen. De ontwikkelingsplannen die door de Nederlands-Antilliaanse regering in dat kader werden opgesteld, waren dan ook vooral gericht op de bevordering van het toerisme, de industrialisatie en de handel, dit alles ter bevordering van de economie en de werkgelegenheid van dit Rijksdeel. Deze samenwerking kreeg gestalte in het 'plan ten behoeve van de ontwikkeling van Curaçao en Aruba' (machtigingswet 1958), het 'driejarenplan voor de ontwikkeling van Bonaire en de Bovenwindse Eilanden' (machtigingswet 1960) en het 'urgentieplan Aruba en Curaçao' (machtigingswet 1962). Bij deze machtigingswetten (zie handeling 47) stelde Nederland zich garant voor de betaling van rente en aflossing van de door de Antillen af te sluiten leningen en stelde Nederland bedragen ter beschikking. Die bedragen bestonden deels uit leningen en deels uit schenkingen.

Vanaf 1964 werd de samenwerking structureler aangepakt. Op de begroting van 1964 (hfd. IV) werd een bedrag van f 4.741.750 uitgetrokken voor samenwerkingsactiviteiten met Suriname en de Nederlandse Antillen; in 1965 was dat bedrag ruim verachtvoudigd tot f 35.913.676¹⁰. Deze samenwerking kreeg gestalte in de zogenaamde meerjarenplanprojecten, waarbij de ontwikkelingsplannen door de Nederlandse Antillen werden vastgesteld. Het betreft hier de projecten in het kader van de bevordering van de sociale en economische ontwikkeling, die later de benaming overheidsprojecten kregen (zie 5.4). De projecten in het kader van de meerjarenplannen moesten wel ter goedkeuring aan de Nederlandse regering worden voorgelegd alvorens men tot financiering overging. De besluitvorming lag bij de vice-minister-president, die hierover overeenstemming moest hebben bereikt met de Nederlandse minister van Financiën. Voor de uitvoering van de meerjarenplanprojecten droeg de Nederlands-Antilliaanse minister van Financiën de politieke verantwoordelijkheid.

Het meerjarenplan werd zo opgesteld dat het in verschillende fasen zou worden uitgevoerd: de Nederlandse regering verleende in termijnen financiële medewerking bij de uitvoering van het door de Nederlands-Antilliaanse regering vastgestelde Vijfjarenplan, wederom op basis van verschillende machtigingswetten (zie handeling 47). De eerste fase ging van start met de machtigingswet van 1964. In deze fase lag bij de projecten de nadruk op uitbreiding en verbetering van de infrastructuur¹¹. De tweede fase meerjarenplanprojecten werd ingeluid met de machtigingswet van 1968, geldend van 1967 tot en met 1971. Het voornaamste selectie criterium bij de keuze van de projecten bleef de bijdrage aan de economische groei van de Nederlandse Antillen en in het bijzonder het creëren van blijvende werkgelegenheid. Wel kwam in deze fase meer aandacht voor andersoortige projecten: in 1966 begon de financiering van sociaal-educatieve projecten. Een derde machtigingswet voor de daaropvolgende jaren 1972 tot en met 1976 heeft nooit kracht van wet gekregen.

Voor de uitvoering van de door de Nederlandse Antillen opgestelde ontwikkelingsplannen zijn net als bij de Surinaamse ontwikkelingsplannen beheers- en bestuursregelen opgesteld (zie handeling 48). De nadere regels ter uitvoering van de derde fase van het meerjarenplan, die nooit in een machtigingswet is vastgelegd, vormen wel de basis voor de financieringsakti-

viteiten van zowel de Nederlands-Antilliaanse als de Nederlandse overheid.

Voor de ondersteuning bij de ontwikkeling en de uitvoering van het samenwerkingsbeleid werd in 1970 de vertegenwoordiging van Nederland voor ontwikkelingshulp aan de Nederlandse Antillen (VNONA) ingesteld. De VNONA was in eerste instantie uitsluitend belast met de werkzaamheden ten behoeve van sociaal-educatieve projecten. In 1975 werden de culturele projecten aan het takenpakket toegevoegd. De vertegenwoordiging heeft directe bemoeienis bij de formulering en de voorbereiding van deze projecten. De instelling van deze vertegenwoordiging is niet, zoals bij de VNOS, in een wet vastgelegd. De vertegenwoordiging maakt onderdeel uit van de KabNA-organisatie en heeft dus geen zelfstandige bevoegdheden.

Streven bij de machtigingswetten was het scheppen van voldoende werkgelegenheid en handhaving (en zo mogelijk verhoging) van het welvaartspeil van de overzeese Rijksdelen. Een breekpunt vormde het jaar 1969. Teruglopende werkgelegenheid en een groeiende beroepsbevolking vormden in de Nederlandse Antillen een kiem van loonconflicten, stakingen en oproer. Naast economische zelfstandigheid werd in het Nederlandse beleid nu ook het streven zichtbaar naar staatkundige onafhankelijkheid (zie hoofdstuk 4 'Wetgeving en staatkundige verhoudingen').

Na de laatste machtigingswet baseerde de Nederlandse regering de samenwerking tussen de Rijksdelen op de jaarlijkse Rijksbegroting. De uitwerking van de samenwerking was in deze periode nog steeds gebaseerd op de beheers- en bestuursregelen. Het beleid bleef in deze periode gericht op de verwachte onafhankelijkheid, waarbij de verstrekte hulp als tijdelijk werd gezien.

Eind jaren zeventig en begin jaren tachtig kwam een discussie op gang met als inzet het Nederlandse beleid ten aanzien van de samenwerking met de Nederlandse Antillen. Kritiek op dit Nederlandse beleid werd verwoord in het advies van de Nationale Advies Raad voor Ontwikkelingssamenwerking, uitgebracht in juni 1978. Daarbij werd gesteld dat de omvangrijke Nederlandse hulpverlening de problemen van de Nederlandse Antillen niet had opgelost, maar juist had versluierd. Door de aanzienlijke hulpbedragen die werden verleend, werd de Nederlands-Antilliaanse regering niet genoodzaakt om over te gaan tot ingrijpende maatregelen, zoals belastinghervorming of reorganisatie van het bestuursapparaat. Teveel hulp werd verleend in de vorm van eenmalige projecten, zonder dat daarin een beleid werd ontwikkeld door de Nederlands-Antilliaanse regering. Het Nederlandse beleid ten aanzien van de samenwerking met de Nederlandse Antillen diende meer gericht te worden op ontwikkelingsplannen en ontwikkelingsmodellen, gebaseerd op een lange-termijn-visie. Het streven werd van de tot dan toe gehanteerde projecthulp over te schakelen naar programmahulp, waarbij de donor (delen van) bepaalde programma's welke een onderdeel van een totaalplan vormen, financiert¹². Bij deze programmahulp ging men er vanuit dat de Nederlandse hulp moest functioneren als aanvulling op het Nederlands-Antilliaanse beleid. Voorwaarde was dat de Nederlands-Antilliaanse regering een eigen planmatiger ontwikkelingsbeleid zou ontwikkelen.

Voor de verandering in het Nederlands beleid ten aanzien van de samenwerkingsrelatie tussen Nederland en de Nederlandse Antillen is de 'Gemengde Commissie voor het opstellen van een integraal sociaal-economisch en cultureel ontwikkelingsplan voor de Nederlandse Antillen' belangrijk geweest (zie handeling 57). Deze commissie werd ingesteld na afloop van het laatste Vijfjarenplan (1972 t/m 1976) in 1976. Zij bracht in 1979 een rapport uit aan de regeringen van Nederland en de Nederlandse Antillen, waarin de nadruk werd gelegd op economische, finan-

ciële, sociale en culturele ontwikkelingen (in de Nederlandse Antillen) op lange termijn. De Nederlandse ontwikkelingshulp moest zichzelf op den duur overbodig maken. Deze visie paste in het Nederlandse beleid, dat gericht was op een zelfstandige, onafhankelijke positie van de Nederlandse Antillen. Als gevolg van de verleende hulp zou een bepaalde mate van zelfstandigheid bereikt worden, die uiteindelijk logischerwijs zou leiden tot onafhankelijkheid in volkenrechtelijke zin.

In deze periode waarin, in navolging van Suriname, gestreefd werd naar het losmaken van de Nederlandse Antillen uit het Koninkrijksverband, was een sterke stijging te zien in het bedrag dat de Nederlandse regering ter beschikking stelde voor de samenwerkingsactiviteiten met de Nederlandse Antillen. In 1976 werd op de begroting van KabNA f 105.550.000 gereserveerd voor deze activiteiten: in 1980 f 193.500.000 en in 1987 was dit gestegen tot f 256.200.000¹³.

De stap van project-gebonden hulp naar programmahulp vormde één van de aanbevelingen van de commissie¹⁴. Deze programmahulp ging formeel van start per 1 januari 1981. In de praktijk bleef de samenwerking veelal projectmatig van aard, d.w.z. dat per project gelden werden toegezegd. De Nationale Advies Raad voor Ontwikkelingssamenwerking ging in zijn advies nog wel uit van toekomstige politieke en economische onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen.

Met het uittreden van Aruba uit het staatsverband van de Nederlandse Antillen in 1986 en de verwerving van de status aparte, werd een afzonderlijk Nederlands hulpbeleid ten aanzien van Aruba geformuleerd. De uitgangspunten van de samenwerking tussen Nederland en Aruba in de eerste jaren, zijn gelijk aan die ten aanzien van de Nederlandse Antillen: aanvulling en ondersteuning van het eigen beleid en overschakeling van projecthulp naar programmahulp. Eveneens was het streven Aruba te begeleiden naar financieel-economische zelfstandigheid door de nadruk te leggen op het versterken van het economisch draagvlak. De Nederlandse geldmiddelen moesten op den duur overbodig worden. Onder invloed van het economisch herstel in Aruba werden in 1989 de Nederlandse geldmiddelen in met name besteed aan de bouw van een infrastructuur ter ondersteuning van de toeristische ontwikkeling.

Als aanspreekpunt voor de meerjarenplanprojecten op het eiland zelf en orgaan bij wie de projectvoorstellen moeten worden ingediend, werd per 1 januari 1986 een vertegenwoordiging van Nederland voor ontwikkelingshulp aan Aruba ingesteld (VNOA). In tegenstelling tot de vertegenwoordiger in de Nederlandse Antillen, ging de bemoeienis van de VNOA verder dan alleen de sociale en culturele projecten. In navolging hiervan werd in het protocol van ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen, dat gesloten werd in 1987, de uitbreiding van de taak van de VNONA vastgelegd¹⁵.

Het uittreden van Aruba uit het staatsverband van de Nederlandse Antillen betekende een verandering in de draagkrachtverhouding van de verschillen eilanden. Tot dan toe was er een landsbijdrage geweest die gefinancierd werd door Aruba en Curaçao meer dan door de andere, minder draagkrachtige eilanden. Om de (vernieuwde) financiële verplichtingen van de overgebleven eilanden ten opzichte van elkaar vast te leggen, besloten de regeringen van Nederland en van de Nederlandse Antillen op de Ronde Tafel Conferentie van 1983 tot de vorming van het solidariteitsfonds. Dit fonds moet een waarborg stellen voor de handhaving van een behoorlijk bestuursniveau op de eilanden van de Nederlandse Antillen (zie de handelingen 67 t/m 70). De drie landen van het Koninkrijk vormen de donoren; de ontvangende eilanden zijn Bonaire, Saba en Sint Eustatius. Hoewel de wettelijke regeling met betrekking tot het solidariteitsfonds (Rijkswet)¹⁶ nog niet tot stand is gekomen, wordt er door de donoren al wel vanaf 1986 jaarlijks

een bedrag gestort in het fonds. De Nederlandse Antillen zijn de grootste donor (55%) van het fonds; Nederland de kleinste (20%).

5.3.2 Periode 1990-heden

Aanzet tot een belangrijke verandering van het Nederlandse beleid vormde de regeringsverklaring van het kabinet Lubbers-III van november 1990. Hierin werd duidelijk gesteld dat het op staatkundig terrein te voeren beleid binnen en tussen de landen van het Koninkrijk de nodige aandacht moest krijgen, waarbij werd afgestapt van het onafhankelijkheidsidee.

In de Memorie van Toelichting bij de KabNA-begroting van 1991 werd een en ander vertaald in een heroriëntatie van het samenwerkingsbeleid. Niet langer stond de samenwerking in het kader van de verzelfstandiging, maar juist in het streven naar autonomie en samenwerking op basis van verbondenheid. De samenwerking diende (mede)voorwaardenscheppend van aard te worden, in plaats van het regelen van concrete voorzieningen. Het samenwerkingsbeleid richt zich sindsdien dan ook meer op de zorg voor het verwezenlijken van de fundamentele menselijke rechten en vrijheden, de zorg voor de rechtszekerheid en een deugdelijk bestuur. Concreet betekent dit dat sindsdien meer gestreefd wordt naar ondersteuning in de vorm van personele bijstand ten behoeve van de rechterlijke macht en het Openbaar Ministerie, de ondersteuning bij de totstandkoming van Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse wetgeving in de vorm van uitzending van wetgevingsjuristen naar de Nederlandse Antillen en Aruba, professionalisering van het overheidsbestuur en overheidsadministraties en de inspectie van de belastingen.

Daarnaast richt het Nederlands samenwerkingsbeleid zich op de vergroting van de financiële draagkracht en zo ook de autonomie van de (ei)landen.

In 1993 werd een aparte vertegenwoordiging te Philipsburg ingesteld voor het eiland Sint Maarten (VNP). Deze vertegenwoordiging vormt een dependance van de vertegenwoordiging in de Nederlandse Antillen. Ten eerste maakte de geografische ligging van Sint Maarten dit noodzakelijk. Tot dan toe reisde de VNONA regelmatig van Curaçao naar de bovenwindse eilanden waartoe Sint Maarten behoort. Door de grote afstand tussen Curaçao en Sint Maarten kon de vertegenwoordiger in Willemstad zijn rol niet meer goed vervullen op het bovenwindse eiland. Ten tweede werden steeds meer projecten op Sint Maarten gefinancierd, wat de instelling van de VNP ook meer gewenst maakte.

5.4 Samenwerkingsactiviteiten

Onder samenwerking wordt zowel de technische (uitzendingen) als de financiële bijstand verstaan. De financiële bijstand omvat garanties, leningen, subsidies en schenkingen.

De samenwerking krijgt in hoofdzaak gestalte in projecten, waarbij vier vormen kunnen worden onderscheiden:

- overheidsprojecten
- personele hulp
- projecten van niet-gouvernementele organisaties (NGO's)
- projecten op het gebied van culturele samenwerking.

De handelingen die direct betrekking hebben op de financiering van concrete samenwerkingsactiviteiten zijn de nummers 50, 52, 53, 54 en 74.

5.4.1 Overheidsprojecten

Bij overheidsprojecten gaat het om de al in 5.2 en 5.3 genoemde meerjarenplanprojecten. Deze term wordt in de Rijksbegroting van 1988 voor het laatst gehanteerd. In de daaropvolgende begroting wordt de benaming 'overheidsprojecten' gebruikt. Deze projecten vormen het gedeelte van de samenwerkingsactiviteiten waarvan de uitvoering en het financieel beheer de primaire verantwoordelijkheid is van de Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse overheden.

Tot en met 1991 geschiedde de financiële ondersteuning van overheidsprojecten door middel van schenkingen en leningen. De meeste van deze projecten werden voor een deel uit de schenkings- en voor een deel uit de leningsmiddelen gefinancierd. Het betrof hier leningen van de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden N.V. (NIO) met een garantie van de Staat. De leningsgelden van de NIO aan de regering van de Nederlandse Antillen en Aruba werden door KabNA op voorschotbasis verstrekt. Deze leningsgelden kwamen ten laste van hoofdstuk IV (KabNA) van de Rijksbegroting, artikel 02.05 'Tijdelijke financiering met garantie van de Staat'. Vanaf 1992 worden de overheidsprojecten in principe alleen met schenkingsmiddelen gefinancierd.

Ten aanzien van de meerjarenplanprojecten/overheidsprojecten is de regelgeving (zie de handelingen 42, 48, 49 en 51) voor de Nederlandse Antillen thans vastgelegd in het 'Protocol van Afspraken tussen de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse Antillen betreffende de ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen' dat in oktober 1987 ondertekend werd. Dit Protocol verving tezamen met de in werking tredende Procedureregels (idem) de Beheers- en Bestuursregelen. In de Procedureregels worden de verschillende fasen van de Meerjarenplanprojecten onderscheiden en worden de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de bij de samenwerkingsprojecten betrokken instanties geregeld.

Wat betreft de overheidsprojecten ten aanzien van Aruba geldt dat tot april 1992 gehandeld werd naar de geest van de Beheers- en Bestuursregelen. De Nederlandse en Arubaanse overheden tekenden geen Protocol, maar stelden wel samen procedureregels vast.

In de procedure ten aanzien van overheidsprojecten zijn de volgende fasen te onderscheiden (zie ook 6.1 Bijlage I):

1. Samenwerkingsvoorstellen (projectdossiers en besteksbegrotingen) die de Nederlandse Antillen betreffen worden ofwel ingediend door de Antilliaanse minister voor Ontwikkelingssamenwerking, ofwel door het bestuurscollege van het eilandgebied Curaçao, ofwel door particuliere instellingen in de Nederlandse Antillen. Deze laatste dienen wel instemming te hebben gekregen van de betrokken overheid. De voorstellen die betrekking hebben op projecten in Aruba, worden ingediend door de Arubaanse minister van Economische Zaken, Handel en Industrie, tevens belast met Ontwikkelingssamenwerking.
2. Tot 1987 werden de samenwerkingsvoorstellen via de gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen bij het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken ter beoordeling ingediend.
Na 1987 worden de projectvoorstellen ingediend bij de vertegenwoordiger. Deze beoordeelt of de ingediende projectvoorstellen volledig en op een juiste wijze zijn opgesteld. Hij bereidt de besluitvorming voor. De ingediende projectvoorstellen worden doorgesluisd naar KabNA-Den Haag.
3. Het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken kan bij de besluitvor-

ming deskundigen raadplegen van andere ministeries en gemeentelijke diensten c.q. van derden.

4. De formele goedkeuring van een definitief projectvoorstel en de besteksbegroting wordt gegeven door de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken. Deze goedkeuring geschiedt voor sommige projecten in twee fasen: ten eerste de goedkeuring van de voorbereidingskosten en een reservering voor de uitvoeringskosten; ten tweede de goedkeuring van de geraamde uitvoeringskosten.
Tot 1987 werd de goedkeuring c.q. de afwijzing van het financieringsverzoek door de minister voor Nederlands-Antilliaanse zaken via de gevolmachtigde minister aan de Antilliaanse regering medegedeeld.
Vanaf 1987 wordt de goedkeuring van Antilliaanse en Arubaanse samenwerkingsvoorstellen schriftelijk door de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken via de vertegenwoordiging aan de indiener van het voorstel bekend gemaakt.

De uitvoering van de door de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken goedgekeurde projecten is een Nederlands-Antilliaans respectievelijk Arubaans gebeuren. De Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse ministers van Financiën zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de projecten. Dit houdt in dat zij toezicht moeten houden op de uitvoering van de projecten, financiële verantwoording moeten afleggen aan de Nederlandse regering en de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken moeten rapporteren over de voortgang van de uitvoering van de projecten.

5.4.2 Personele hulp

Op een aantal terreinen is in de Nederlandse Antillen en Aruba, onder meer door de schaal van de landen, onvoldoende kennis en ervaring aanwezig. In dat kader worden vanuit Nederland deskundigen uitgezonden. Het betreft hier deskundigen op uiteenlopende terreinen. Voor de personele hulp worden in de tijd verschillende termen gehanteerd: technische bijstand, technische samenwerking, deskundigenprogramma of personele samenwerking (vgl. handeling 50).

De personele hulp kan bestaan uit korte missies, uitzendingen voor langere duur of zogenaamde bureau-uitzendingen. Bij de korte missies betreft het uitzendingen van gemiddeld een paar weken tot één jaar. De uitgezonden personen kunnen zowel overheidsfunctionarissen zijn als personen in dienst van particuliere instellingen of bureaus. Bij de uitzendingen voor langere duur gaat het om een periode van gemiddeld drie jaar. Bij de laatste vorm van uitzendingen worden gespecialiseerde bureaus voor het uitvoeren van bijzondere taken.

De personele hulp is, evenals de overheidsprojecten, thans voor de Nederlandse Antillen geformuleerd in het 'Protocol van Afspraken tussen de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse Antillen betreffende de ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen' van 1987 (zie handeling 42). In artikel 3a van deze overeenkomst is de personele hulp één van de vier activiteiten van samenwerking waarvoor jaarlijks middelen beschikbaar worden gesteld. Nadere regels voor deze vorm van hulp zijn (nog) niet vastgesteld (vgl. handeling 63). Dit laatste geldt eveneens voor Aruba.

De verschuiving van de prioriteiten in het Nederlandse beleid ten aanzien van de samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk in 1990 leidde vanaf dat jaar tot een andere invulling van de personele hulp. Allereerst werden er vanaf 1990 aanzienlijk meer financieringsmiddelen

voor personele samenwerking aangewend dan de jaren daarvoor: van f 12,0 mln in 1990, naar f 31,2 mln in 1991 en toenemend tot f 53,0 mln in 1994.

Ten tweede was er vanaf 1990 een aanzienlijke toename te constateren van bestedingen voor uitzendingen in de sectoren rechtshandhaving, verbetering bestuur en onderwijs. In 1994 werden ter ondersteuning van de volgende sectoren deskundigen uitgezonden naar de Nederlandse Antillen en Aruba: overheid/verbetering bestuur, rechtshandhaving, onderwijs, financiën, volkshuisvesting/ruimtelijke ordening, economie en gezondheidszorg.

5.4.3 Projecten van Niet-Gouvernementele Organisaties (NGO's)

Jaarlijks stelt de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken een bedrag beschikbaar voor medefinanciering van diverse particuliere niet-commerciële projecten met een sociaal-educatief karakter. Dit bedrag wordt met schenkingsmiddelen gefinancierd. De voorwaarden en richtlijnen bij deze projecten zijn, voor zover het de Nederlandse Antillen betreft, vastgelegd in het 'Statuut voor medefinanciering van projecten van Niet-Gouvernementele Organisaties' gesloten tussen de Antilliaanse minister voor Ontwikkelingssamenwerking en de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (zie handeling 62). Dit NGO-statuut trad in werking op 1 januari 1989. Met Aruba is een dergelijke overeenkomst (nog) niet gesloten.

De medefinanciering van projecten van particuliere, niet-commerciële organisaties gebeurt niet rechtstreeks. Daartoe zijn intermediaire organisaties ingesteld. Het betreft hier de bemiddelingsorganisatie 'Centrale voor Bemiddeling bij Medefinanciering van Ontwikkelingsprogramma's' (Cebemo) en diens opvolgers voor de Nederlandse Antillen de stichting 'Cebemo-Antillen' (1977) die in 1980 in 'Sede Antia' veranderde, en voor Aruba 'Cede Aruba' (1986). Zowel Sede Antia als Cede Aruba zijn niet-Nederlandse particuliere stichtingen die gemachtigd zijn om, grotendeels onder hun eigen verantwoordelijkheid, kleine medefinancieringsprojecten te accorderen en te doen uitvoeren. (Voor NGO-projecten die vallen onder culturele ontwikkelingshulp, zie hierna: 'Projecten op het gebied van culturele samenwerking'.)

Voor de NGO's-projecten geldt de volgende procedure (zie ook 6.1 Bijlage I):

1. Projectvoorstellen worden door de particuliere organisaties ingediend bij Sede Antia op Curaçao respectievelijk Cede Aruba te Aruba. Voorwaarden zijn wel dat de organisaties in de Antillen of Aruba gevestigd moeten zijn en dat zij zelf een vastgestelde bijdrage in de kosten leveren (25% van de kosten van de projecten).
2. Sede Antia en Cede Aruba beoordelen in overleg met de vertegenwoordiging (VNW, VNO, VNP) of de ingediende projecten voor financiering in aanmerking komen.
3. De geaccepteerde projectvoorstellen worden vervolgens via de vertegenwoordiging aan KabNA toegezonden.

5.4.4 Projecten op het gebied van culturele samenwerking

De verantwoordelijkheid voor het cultureel beleid tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba ligt aan de Nederlandse zijde bij de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, die hiervoor de middelen op zijn begroting beschikbaar stelt.

Tot 1 januari 1989 was de Nederlandse Stichting voor Culturele Samenwerking (Sticusa) belast met de uitvoering van de culturele samenwerking met de Nederlandse Antillen en Aruba. Deze samenwerking omvatte zowel elementen van culturele ontwikkelingshulp aan

de genoemde landen als van culturele samenwerking in engere zin. Enerzijds had Sticusa een adviserende functie ten aanzien van culturele projecten in de Nederlandse Antillen en Aruba die door de Nederlandse overheid werden gefinancierd. Anderzijds was de stichting belast met de uitvoering van samenwerkingsactiviteiten op cultureel gebied. Het werkkapitaal van Sticusa werd verkregen door jaarlijkse toekenning van subsidie door KabNA ten behoeve van culturele samenwerking.

In de periode 1961-1986 speelde de Adviesraad voor Culturele samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk een rol bij de totstandkoming van de beoordeling van culturele projecten. Aan de hand van de aanbevelingen die werden uitgebracht door deze raad vond besluitvorming door de minister plaats (zie handeling 71).

Vanaf het midden van de jaren tachtig wordt er een steeds duidelijker onderscheid gemaakt tussen culturele ontwikkelingshulp en culturele samenwerking. Hiermee hangt samen de ombuiging van het Nederlandse beleid om de verantwoordelijkheid voor de besteding van de door de Nederlandse regering beschikbaar gestelde fondsen bij de Antilliaanse en Arubaanse regering te leggen. De fondsen die tot dan toe door de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken beschikbaar werden gesteld aan Sticusa voor de ontwikkeling van de culturele infrastructuur en de financiering van lokale activiteiten op het gebied van cultuur, werden vanaf 1985 gefaseerd overgeheveld naar de Antilliaanse organisatie 'Overlegorgaan Culturele Samenwerking Nederlandse Antillen' (OKSNA) en vanaf 1986 deels ook naar de Arubaanse organisatie 'Union di organisacionan Cultural na Aruba' (UNOCA). Deze overgangsfase duurde tot 1989.

Bij culturele hulp moet gedacht worden aan de ondersteuning van culturele activiteiten met als doel de culturele infrastructuur van de Nederlandse Antillen en Aruba op gang te brengen. Voorbeelden zijn het financieren van de bouw van een theater op Curaçao en het verlenen van subsidie aan culturele centra. Deze samenwerkingshulp is vastgelegd in het 'Protocol van Afspraken tussen de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse Antillen betreffende de ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen' van 1987 en de procedureregels voor de ontwikkelingssamenwerking met Aruba van 1992.

De culturele hulp werd per 1 januari 1989 overgedragen aan het OKSNA en de UNOCA. Deze organisaties hebben een grote vrijheid om te bepalen waaraan zij hun gelden besteden.

De projectvoorstellen die vallen onder culturele ontwikkelingshulp worden merendeels ingediend door particuliere instellingen in de Nederlandse Antillen of Aruba (zie ook de beschrijving van de NGO-projecten). De voorstellen moeten worden ingediend bij het OKSNA of de UNOCA. Uiteindelijke financiering vindt alleen plaats aan in het desbetreffende land gevestigde instanties. Een vanuit Nederland opererende initiatiefnemer zal dus een Antilliaanse of Arubaanse counterpart moeten vinden, om voor financiering in aanmerking te kunnen komen. OKSNA en UNOCA bepalen zelf of een voorstel gefinancierd gaat worden. Wel vindt er een globale toetsing plaats van de projecten door de vertegenwoordigers in de Nederlandse Antillen en Aruba. Deze moeten hun fiat geven aan de voorstellen.

De culturele samenwerking tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba is een samenwerkingsconstructie tussen drie autonome landen op basis van de samenwerking die is vastgelegd in artikel 37, lid 2a van het Statuut. Deze constructie is enigszins te vergelijken met de culturele samenwerkingsovereenkomsten die Nederland heeft gesloten met andere landen.

Het verschil is wel dat we bij KabNA te maken hebben met samenwerking binnen een koninkrijk. Het doel is het bevorderen van de samenwerking op het gebied van de wetenschapsbeoefening en het onderwijs en het uitwisselen van het culturele erfgoed tussen de landen van het Koninkrijk, om zo tot een beter begrip en verstandhouding tussen de Koninkrijksdelen te komen. Het betreft hier bijvoorbeeld uitwisseling van hoogleraren en studenten, uitwisselingen van dansgezelschappen of het organiseren van foto-tentoonstellingen.

Deze samenwerking is in 1987 vastgelegd in de 'Culturele overeenkomst tussen de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland'. Deze overeenkomst werd ondertekend door de Nederlands-Antilliaanse minister van Onderwijs en Cultuur, de Arubaanse minister van Welzijnszaken en de Nederlandse minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken.

Tegelijkertijd met deze samenwerkingsovereenkomst werd een gemengde commissie ingesteld die tot taak kreeg de regeringen van Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba voorstellen te doen ter verwezenlijking van de culturele overeenkomst (zie handeling 72). Deze Gemengde Commissie Culturele Samenwerking is verantwoordelijk voor het beleid op het terrein van culturele samenwerking tussen Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba (zie de handelingen 73 en 74). Elke sectie van de gemengde commissie heeft haar eigen uitvoeringsorgaan: voor de Nederlandse Antillen is dat het OKSNA, voor Nederland is dat KabNA, terwijl voor Aruba geen apart uitvoeringsorgaan is aangewezen. Het werk in het kader van de culturele samenwerking wordt door de leden van de Arubaanse sectie van de gemengde commissie zelf uitgevoerd. Deze constructie is operationeel sinds de opheffing van Sticusa per 1 januari 1989 (zie ook 6.1 Bijlage I).

Vanwege het specifieke karakter van de uitwisseling op het terrein van onderwijs is binnen de Gemengde Commissie Culturele Samenwerking een gemengde sub-commissie Onderwijs gevormd. Deze sub-commissie kreeg als taak het opstellen van het onderwijsgedeelte van het eerste samenwerkingsprogramma van de Gemengde Commissie Culturele Samenwerking. Daarbij kreeg de sub-commissie een adviserende taak over onderwijsaangelegenheden. In 1994 is besloten tot opheffing van de sub-commissie aangezien deze zich in de praktijk bezig hield met onderwijszaken in het kader van de reguliere ontwikkelingshulp en niet meer in het kader van de culturele samenwerking.

5.5 Handelingen

(41) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het voorbereiden en bepalen van het Nederlandse beleid ten aanzien van de samenwerking tussen de Rijksdelen.

Periode: 1954-

Grondslag/Bron: Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden 1954, art. 36, 37.

Produkt(en): bijvoorbeeld:

* Evaluatienota ontwikkelingshulp aan de Nederlandse Antillen (Kamerstuk II, 1979-1980, 15 800 hoofdstuk IV, nr. 10);

* Diskussienota De Nederlandse hulp en bijstand aan de Nederlandse Antillen en Aruba in toekomstperspectief (1990).

Toelichting: Hieronder valt ook het beleid t.a.v. de culturele samenwerking tussen de Rijksdelen. Hieronder wordt verstaan samenwerking tussen de landen op het gebied van onderwijs, wetenschap en cultuur in brede zin. De projecten in het kader van deze samenwerking op het gebied van onderwijs moeten niet verward worden met de onderwijsprojecten die gefinancierd worden op basis van het protocol ontwikkelingssamenwerking (zie handeling 50).

(42) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het voorbereiden, vaststellen en wijzigen van onderlinge regelingen met de overheden van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba in het kader van de in artikel 36 en 37 van het Statuut geregelde samenwerking.*Periode:* 1954-*Grondslag/Bron:* Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden 1954, art. 38.*Produkt(en):* Bijvoorbeeld:

- * Beheers- en bestuursregelen van het Vijfjarenplan Suriname voor de periode 1967 t/m 1971 (30 september 1967);

- * Protocol van afspraken tussen de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse Antillen betreffende de ontwikkelings-samenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen, met procedureregels betreffende voorbereiding, indiening, beoordeling en goedkeuring van samenwerkingsvoorstellen en uitvoering van samenwerkingsactiviteiten (2 oktober 1987);

- * Procedureregels betreffende voorbereiding, indiening, beoordeling, goedkeuring, uitvoering en evaluatie van projecten en programma's in het kader van de ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en Aruba (13 maart 1992);

- * Culturele overeenkomst tussen de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland (15 oktober 1987).

(43) HANDELING

Actor: **Coördinatie-college Nederland-Suriname***Handeling:* Het coördineren van de behandeling van economische en financiële vraagstukken door de Nederlandse en de Surinaamse ministers, die zowel Nederland als Suriname raken.*Periode:* ca. 1950-ca. 1961(?)*Grondslag/Bron:* Memorie van Toelichting Rijksbegroting 1961.

(44) HANDELING

Actor: **Coördinatie-college Nederland-Nederlandse Antillen***Handeling:* Het coördineren van de behandeling van economische en financiële vraagstukken door de Nederlandse en Nederlands-Antilliaanse ministers, die zowel Nederland als de Nederlandse Antillen raken.*Periode:* ca. 1950-ca. 1961(?)*Grondslag/Bron:* * Memorie van Toelichting Rijksbegroting 1961;

- * Codificatie van de conclusies van het Coördinatie-college Nederland-Nederlandse Antillen (1957).

(45) HANDELING

Actor: **Interdepartementale Commissie voor het Tienjarenplan voor Suriname***Handeling:* Het adviseren aan de minister van Zaken Overzee en de minister van Financiën over de deelneming in de financiering van de door Suriname vastgestelde deelplannen van het Tienjarenplan.*Periode:* 1954-1969

Grondslag/Bron: Ministerieel besluit van 12 november 1954, nr. 108017.

(46) HANDELING

Actor: **Interdepartementale commissie van advies nopens de welvaartsplannen van de Nederlandse Antillen**

Handeling: Het adviseren aan de Nederlandse regering over de plannen van de Nederlandse Antillen tot verbreding van de welvaartsbasis en over de medewerking die van Nederlandse zijde kan worden verleend bij de uitvoering van die plannen.

Periode: 1956-1970

Grondslag/Bron: Ministerieel besluit van 24 oktober 1956, nr. 2053537/11713.

(47) HANDELING

Actor: **Minister en de minister van Financiën**
Handeling: Het voorbereiden van de vaststelling, wijziging en intrekking van wetten betreffende de Nederlandse bijdrage in de financiering van de ontwikkelingsplannen van Suriname en de Nederlandse Antillen en het door de Nederlandse regering beschikbaar stellen van schenkingen en leningen.
Periode: 1954-1968
Grondslag/Bron: -
Produkt(en): Machtigingswetten.

De machtigingswetten met betrekking tot Suriname worden in het onderstaande aangeduid met MWS, die met betrekking tot de Nederlandse Antillen met MWNA.

(48) HANDELING

Actor: **Minister en de minister van Financiën**
Handeling: Het stellen van nadere regels voor de uitvoering van de door de Nederlandse Antillen opgestelde ontwikkelingsplannen.
Periode: 1962-1968
Grondslag/Bron: MWNA 1962, art. 3; MWNA 1964, art. 4.1.

(49) HANDELING

Actor: **Minister en de minister van Financiën**
Handeling: Het opstellen van voorwaarden waaronder de Staat der Nederlanden deelneemt in de financiering van de door Suriname en de Nederlandse Antillen opgestelde ontwikkelingsplannen.
Periode: 1955-1968
Grondslag/Bron: MWS 1955, art. 1; MWS 1963, art. 1; MWS 1965, art. 3A; MWS 1968, art. 1; MWNA 1960, art. 1; MWNA 1964, art. 1b; MWNA 1968, art. 1.

(50) HANDELING

Actor: **Minister en de minister van Financiën**
Handeling: Het beoordelen en goedkeuren van te financieren samenwerkingsactiviteiten.
Periode: 1955-
Grondslag/Bron: * MWS 1955, art. 4.2; MWS 1963, art. 4.2; MWS 1968, art. 7.1; MWNA 1960, art. 4.2;
 * Beheers- en bestuursregelen Nederlandse Antillen 1972-1976 (3e fase) (1971), art. 2;
 * Protocol ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen (1987), art. 5;
 * Procedureregels ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en Aruba (1992), E 1.

Toelichting: In de periode 1955-1976 betreft het projecten die werden ingediend in het kader van de door Suriname en de Nederlandse Antillen opgestelde ontwikkelingsplannen. Voor de periode 1976-1987 is de grondslag voor het indienen en beoordelen van de projecten de begroting. Onder de in de handeling genoemde samenwerkingsactiviteiten vallen de meerjarenplanprojecten (overheidsprojecten), de sociaal-educatieve en culturele projecten (culturele hulp) en programma's en de personele hulp. Deze onderverdeling werd vastgesteld in het Protocol van 1987. Onder deze samenwerkingsactiviteiten vallen niet de samenwerkingsvoorstellen die vallen onder de verantwoording van de Gemengde Commissie Culturele Samenwerking Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland (zie handeling 74).

(51) HANDELING

Actor: **Minister en de minister van Financiën**

Handeling: Het opstellen van voorwaarden waaronder garanties worden verleend voor de aflossing van de door Suriname en de Nederlandse Antillen ten laste van de Staat aan te gane geldleningen en kredieten en de wegens deze leningen en kredieten te betalen rente.

Periode: 1955-1968

Grondslag/Bron: MWS 1965, art. 1; MWS 1965, art. 2; MWNA 1964, art. 1A.

(52) HANDELING

Actor: **Minister en de minister van Financiën**

Handeling: Het verlenen van garanties voor de aflossing van de door Suriname en de Nederlandse Antillen ten laste van de Staat aan te gane geldleningen en kredieten en de wegens deze leningen en kredieten te betalen rente en rentesubsidie.

Periode: 1955-1991

Grondslag/Bron: MWS 1965, art. 1; MWNA 1958, art. 1; MWNA 1962, art. 1; MWNA 1964, art. 1a; Rijksbegrotingen.

Produkt(en): Bijv. garantie- en rentesubsidie-overeenkomsten.

Toelichting: Het betreft hier ook leningsgelden die de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingsgelden (NIO) verstrekt aan Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba en die de Europese Investeringsbank verstrekt aan de Nederlandse Antillen en Aruba.

(53) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het verlenen van niet-projectgebonden subsidies aan particuliere organisaties in Nederland in het kader van de ontwikkeling van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba.

Periode: 1954-

Grondslag/Bron: Informatie J. Huizinga.

Toelichting: Voorbeelden van gesubsidieerde organisaties zijn de Stichting Studie Commissie Nederlandse Antillen (subsidie vanaf ca. 1963), de Nederlands-Antilliaanse Stichting voor Klinisch Hoger Onderwijs (NASKHO), Stichting voor Culturele Samenwerking (Sticusa) (subsidie vanaf 1948 t/m 1989), Algemeen Nederlands Persbureau (ANP) (subsidie vanaf 1969) en de Nederlandse Participatie Maatschappij voor de Nederlandse Antillen (NPMNA). Bij de NPMNA betreft de subsidiëring de apparaatskosten.

(54) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het vaststellen en het ter beschikking stellen van gelden aan de Nederlandse Participatie Maatschappij voor Suriname N.V. (NPMS) en aan de Nederlandse Participatie Maatschappij voor de Nederlandse Antillen N.V. (NPMNA) voor het stimuleren van investeringen in Suriname resp. de Nederlandse Antillen.*Periode:* 1966-*Grondslag/Bron:* * Memorie van Toelichting Rijksbegrotingen;
* Informatie J. Huizinga.*Toelichting:* De handeling geldt voor de NPMS tot 1975. Zij betreft deelnemingen (aandelen in ondernemingen) en de verstrekking van leningen door de participatiemaatschappijen aan Surinaamse c.q. Antilliaanse ondernemingen in het kader van projecten die in Suriname, de Nederlandse Antillen en/of Aruba bijdragen aan de economische ontwikkeling van die landen. De participatiemaatschappijen verrichten hun taken onder garantie van de Staat der Nederlanden.

(55) HANDELING

Actor: **Minister en de minister van Financiën***Handeling:* Het instellen van een missie te Paramaribo, welke tot taak heeft de Nederlandse Regering te adviseren over de jaarlijkse werkplannen en toezicht uit te oefenen op de nakoming van de voor Nederlandse financiële deelneming gestelde voorwaarden.*Periode:* 1955*Grondslag/Bron:* MWS 1955, art. 5.*Toelichting:* Het betreft hier de Vertegenwoordiger van de Nederlandse Ontwikkelingshulp in Suriname (VNOS), zie paragraaf 5.2.

(56) HANDELING

Actor: **Minister en de minister van Financiën***Handeling:* Het jaarlijks opstellen van een verslag omtrent de besteding van de beschikbaar gestelde gelden in het kader van de door Suriname en de Nederlandse Antillen opgestelde ontwikkelingsplannen.

N.B. De verslagen worden aan de Staten-Generaal overgelegd.

Periode: 1955-1968 (?)*Grondslag/Bron:* MWS 1955, art. 6; MWS 1963, art. 6; MWS 1968, art. 9; MWNA 1960, art. 5; MWNA 1964, art. 4.2; MWNA 1968, art. 8.

(57) HANDELING

Actor: **Gemengde Nederlands-Antilliaanse/Nederlandse Commissie voor het opstellen van een integraal sociaal-economisch en cultureel ontwikkelingsplan voor de Nederlandse Antillen***Handeling:* Het adviseren aan de regeringen van de Nederlandse Antillen en van Nederland over het raamwerk voor de ontwikkeling op lange termijn van de Nederlandse Antillen op economisch, financieel, sociaal en cultureel terrein, alsmede over een concrete uitwerking daarvan voor de jaren 1977 tot en met 1981.*Periode:* 1976-1979*Grondslag/Bron:* KB van 26 november 1975 nr. 15, houdende instelling van een gemengde Nederlands-Antilliaanse/Nederlandse commissie voor het opstellen van een integraal sociaal-economisch en cultureel ontwikkelingsplan voor de Nederlandse Antillen (Stcrt. 246), art. 2.

Produkt(en): Aanzet tot een integraal beleidskader voor de Nederlandse Antillen in de jaren tachtig ('s-Gravenhage, 1979)

(58) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het samen met de betrokken Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse bewindslieden bepalen van de hoofdlijnen van het beleid ten aanzien van de besteding van de ontwikkelingsgelden (politiek overleg of beleidsoverleg).

Periode: 1982-

Grondslag/Bron: * Memorie van Toelichting Rijksbegrotingen;
* Informatie J. Huizinga;
* Procedureregels ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en Aruba (1992), B 1.

Toelichting: De betrokken bewindslieden zijn de minister voor Ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse Antillen, het bestuurscollege van Curaçao en de minister van Economische Zaken van Aruba.

(59) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het samen met de betrokken Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse bewindslieden bepalen van de verdeling van de voor de Nederlandse Antillen beschikbare ontwikkelingsgelden over de daarvoor bestemde begrotingsartikelen van hoofdstuk IV van de Nederlandse Rijksbegroting (ambtelijk bestedingsoverleg).

Periode: 1982-

Grondslag/Bron: * Protocol ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen (1987), art. 2;
* Procedureregels ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en Aruba (1992), B 1;
* Memorie van Toelichting Rijksbegrotingen;
* Informatie J. Huizinga.

(60) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het (jaarlijks) voeren van overleg met de betrokken overheden van de Nederlandse Antillen en Aruba over de voortgang van de ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen enerzijds en Nederland en Aruba anderzijds.

Periode: 1987-

Grondslag/Bron: * Protocol ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen (1987), art. 11;
* Procedureregels ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en Aruba (1992), G 1.

(61) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het samen met de betrokken Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse bewindslieden (vast)stellen van procedureregels betreffende de voorbereiding, de indiening, de beoordeling en de goedkeuring van samenwerkingsvoorstellen en de uitvoering van samenwerkingsactiviteiten.*Periode:* 1987-*Grondslag/Bron:* Protocol ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen (1987), art. 12.*Produkt(en):* * Procedureregels betreffende voorbereiding, indiening, beoordeling en goedkeuring van samenwerkingsvoorstellen en uitvoering van samenwerkingsactiviteiten (oktober 1987);

* Procedureregels betreffende voorbereiding, indiening, beoordeling, goedkeuring, uitvoering en evaluatie van projecten en programma's in het kader van de ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en Aruba (april 1992).

(62) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het samen met de betrokken Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse bewindslieden stellen van nadere regels voor de medefinanciering van overige activiteiten van het particuliere initiatief in de sociaal-educatieve en culturele sector.*Periode:* 1988-*Grondslag/Bron:* Protocol ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen (1987), art. 7.b.*Produkt(en):* Statuut voor medefinanciering van projecten van niet-gouvernementele organisaties (NGO-Statuut), 5 oktober 1988.*Toelichting:* Het NGO-Statuut betreft de medefinanciering van Antilliaanse projecten. Voor Aruba is men met de opstelling van een dergelijk statuut bezig.

(63) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het samen met de ministers voor Ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse Antillen en Aruba stellen van nadere regels omtrent de personele hulp.*Periode:* nog niet gerealiseerd*Grondslag/Bron:* Protocol ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen (1987), art. 9.

(64) HANDELING

Actor: **Minister***Handeling:* Het samen met de regering van de Nederlandse Antillen vierjaarlijks evalueren van de werking van het protocol en zo nodig doen van voorstellen tot aanpassing van de bepalingen van het protocol.*Periode:* 1987-*Grondslag/Bron:* Protocol ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen (1987), art. 13.

(65) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het samen met de regering van Aruba evalueren van de werking van de procedureregels en het zo nodig doen van voorstellen tot aanpassing van de bepalingen van de procedureregels.

Periode: 1992-

Grondslag/Bron: Informatie J. Huizinga.

(66) HANDELING

Actor: **Onderzoekscommissie Besluitvorming Garantieproblematiek Aruba**

Handeling: Het adviseren aan de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en de regering van Aruba over de wijze van besluitvorming door Aruba over het aangaan en garanderen van geldleningen in het buitenland ten name of ten laste van het land Aruba.

Periode: 1993

Grondslag/Bron: Ministerieel besluit van 18 januari 1993.

Produkt(en): Rapport, vastgesteld op 18 juni en aangeboden aan de Tweede Kamer op 23 juni 1993.

(67) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het samen met de minister van Financiën van de Nederlandse Antillen en de minister van Financiën van Aruba vaststellen van de som van de bijdragen aan het solidariteitsfonds.

Periode: 1986-

Grondslag/Bron: Concept-Rijkswet Solidariteitsfonds 1992, art. 3.3.

(68) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het voorbereiden en vaststellen van nadere regels ter uitvoering van de Rijkswet Solidariteitsfonds.

Periode: nog niet gerealiseerd

Grondslag/Bron: Concept-Rijkswet Solidariteitsfonds 1992, art. 8.

(69) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het samen met de minister van Financiën van de Nederlandse Antillen en de minister van Financiën van Aruba toetsen, beoordelen en al dan niet bij algemene maatregel van Rijksbestuur vaststellen van eilandsbegrotingen die een tekort vertonen.

Periode: nog niet gerealiseerd

Grondslag/Bron: Concept-Rijkswet Solidariteitsfonds 1992, art. 4.4.

(70) HANDELING

Actor: **Commissie Schuldenproblematiek**

Handeling: Het adviseren aan de regeringen van de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland over de externe en interne schulden van de Nederlandse Antillen, Aruba en de afzonderlijke eilandgebieden van de Nederlandse Antillen.

Periode: 1995-

Grondslag/Bron: Ministerieel besluit van 10 maart 1995 betreffende de instelling van de Commissie Schuldenproblematiek (Stert. 51).

(71) HANDELING

Actor: **Adviesraad voor culturele samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk**

Handeling: Het gevraagd en ongevraagd adviseren van de regeringen van Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen over de onderlinge culturele samenwerking.

Periode: 1961-1986

Grondslag/Bron: KB van 17 januari 1961, houdende instelling van een Adviesraad voor culturele samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk (Stb. 12), gew. bij KB van 20 januari 1964 (Stb. 71).

(72) HANDELING

Actor: **Gemengde Commissie Culturele Samenwerking Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland**

Handeling: Het adviseren aan de regeringen van Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba over het door hen te voeren beleid ten aanzien van de culturele samenwerking tussen de drie Rijksdelen.

Periode: 1987-

Grondslag/Bron: Culturele Overeenkomst tussen de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland, 15 oktober 1987, art. IV.

Produkt(en): Bijvoorbeeld:

* Samenwerkingsprogramma ter uitvoering van de culturele overeenkomst tussen de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland voor de jaren 1989-1990 (november 1988);

* Samenwerkingsprogramma ter uitvoering van de culturele overeenkomst tussen de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland voor het jaar 1994 (mei 1994).

(73) HANDELING

Actor: **Gemengde Commissie Culturele Samenwerking Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland**

Handeling: Het coördineren van de uitvoering van het beleid van de Nederlandse, de Nederlands-Antilliaanse en de Arubaanse overheid ten aanzien van de culturele samenwerking tussen de drie Rijksdelen.

Periode: 1987-

Grondslag/Bron: Culturele Overeenkomst tussen de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland, 15 oktober 1987, art. IV.

(74) HANDELING

Actor: **Gemengde Commissie Culturele Samenwerking Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland**

Handeling: Het beoordelen en goedkeuren van samenwerkingsvoorstellen in het kader van de culturele samenwerking tussen de drie Rijksdelen.

Periode: 1987-

Grondslag/Bron: Informatie J. Verheijen.

Toelichting: Deze bevoegdheid is niet formeel vastgelegd. Deze handeling wordt verricht door het uitvoeringsorgaan van de Nederlandse sectie van de Gemengde Commissie Culturele Samenwerking (KabNA). Onder culturele samenwerking wordt verstaan samenwerking tussen de landen op het gebied van onderwijs, wetenschap en cultuur in brede zin. Samenwerking op het gebied van onderwijs moet niet verward worden met de onderwijsprojecten die gefinancierd worden op basis van het protocol ontwikkelingssamenwerking (zie handeling 50).

(75) HANDELING

Actor: **Minister**

Handeling: Het op voordracht van de Surinaamse c.q. Nederlands-Antilliaanse toekennen van kabinetsbeurzen aan in Nederland studerende studenten afkomstig uit deze Rijksdelen.

Periode: 1954-1986

Grondslag/Bron: Memories van Toelichting Rijksbegrotingen.

6 Bijlagen

6.1 Bijlage I: Procedureschema's samenwerkingsactiviteiten

6.2 Bijlage II: Wet- en regelgeving

Toelichting: Stb = Staatsblad

PB = Publicatieblad voor de Nederlandse Antillen

AB = Afkondigingsblad voor Aruba

Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden

28-10-1954, Stb. 503; wijzigingen:

22-11-1975, Stb. 617, PB 233

11-01-1985, Stb. 148, PB 63

22-07-1985, Stb. 452, PB 102, AB 35

15-12-1994, Stb. 1 (1995), AB 18

Staatsregeling van Suriname

KB, houdende het in overeenstemming brengen van de landsregeling van Suriname met de nieuwe rechtsorde, Stb. 1955, 133

Staatsregeling van de Nederlandse Antillen

29-03-1955, Stb. 136, PB 32; wijzigingen:

PB 1956, 114

PB 1966, 197

PB 1967, 84

PB 1973, 19 en 39

PB 1975, 181

PB 1980, 190

PB 1983, 20 en 42

PB 1985, 69

PB 1986, 68

PB 1991, 7, 87, 88

PB 1995,

Eilandenregeling Nederlandse Antillen

03-03-1951, Stb. 64, PB 39; wijzigingen:

PB 1951, 91

PB 1953, 3 en 4

PB 1955, 125

PB 1956, 113

PB 1966, 196

PB 1968, 156

PB 1972, 217

PB 1973, 78 en 95

PB 1975, 45, 47 en 266

PB 1983, 21, 41 en 66

PB 1985, 67

PB 1986, 10

PB 1987, 126

PB 1994, 44 en 124

Staatsregeling van Aruba

1985, AB 26

Rijkswet houdende vaststelling van enige overgangsbepalingen in verband met het verkrijgen van de hoedanigheid van land in het Koninkrijk door Aruba

20-06-1985, Stb. 370

Samenwerkingsregeling Nederlandse Antillen en Aruba

1985, Stb. 542, PB 88, AB 28

Koninklijk besluit houdende enkele tijdelijke voorzieningen in het bestuur van het eilandsgebied Sint Maarten van de Nederlandse Antillen

02-02-1993, Stb. 72; verlengd:

22-12-1993, Stb. 739

16-05-1994, Stb. 359

21-09-1994, Stb. 701

Defensiewet voor de Nederlandse Antillen en Aruba

29-03-1955, Stb. 138, PB 34; wijzigingen:

12-12-1985, Stb. 657, PB 18 (1986), AB 9 (1986)

14-04-1988, Stb. 212, PB 61; AB 94

17-09-1992, Stb. 526

NB. Deze wet wordt bij PIVOT-onderzoek Defensie meegenomen.

Protocol ter invulling van het Resumé van de bilaterale gesprekken Aruba-Nederland, op 24, 25 en 26-6-1993 (Protocol Aruba-Nederland)

Kamerstukken II, 1993-1994, 23 224, nrs. 5 en 9.

Reglement voor de gouverneur van Suriname

29-03-1955, Stb. 134, PB 53; intrekking:

Rijkswet van 22-11-1975, Stb. 617

Reglement voor de gouverneur van de Nederlandse Antillen

29-03-1955, Stb. 137, PB 33; wijzigingen:

27-06-1984, Stb. 334, PB 79

18-12-1985, Stb. 670, PB 27 (1986)

18-12-1985, Stb. 672, PB 28 (1986)

Reglement voor de gouverneur van Aruba

18-12-1985, Stb. 671, AB 3 (1986); wijziging:

18-12-1985, Stb. 672, AB 5 (1986)

Positiebesluit gouverneur van de Nederlandse Antillen

23-08-1984, Stb. 414, PB 101; wijziging:

14-05-1992, Stb. 284

Positiebesluit gouverneur van Aruba

18-12-1985, Stb. 676, AB 6 (1986)

Koninklijk besluit houdende nadere regeling van de pensioenaanspraken van gouverneurs van Suriname en de Nederlandse Antillen

08-06-1953, nr. 22; wijzigingen:

16-03-1964, nr. 5

29-08-1969, nr. 5

17-07-1970, nr. 15

19-09-1977, nrs. 7 en 8

03-04-1979, nr. 8

Rijkswet houdende regeling van pensioenen en uitkeringen aan gouverneurs van de Nederlandse Antillen en Aruba

20-12-1989, Stb. 1990, 15; inwerkingtreding 15-01-1990 (Stb. 22)

Rijkswet houdende bepalingen omtrent de Regeling van de schadeloosstelling van en andere financiële voorzieningen voor het lid van de Raad van State van het Koninkrijk, benoemd ingevolge artikel 13, tweede lid, van het Statuut voor het Koninkrijk

12-12-1985, Stb. 669, PB 26 (1986)

Wet houdende machtiging tot deelnemen in de financiering van het door Suriname vastgestelde tienjarenplan voor de ontwikkeling van Suriname

08-12-1955, Stb. 556

Wet houdende machtiging tot het verlenen van de garantie van Nederland voor de door de Nederlandse Antillen te sluiten leningen ten behoeve van de ontwikkeling van Curaçao en Aruba

09-01-1958, Stb. 1

Wet houdende machtiging tot deelnemen in de financiering van het door de Nederlandse Antillen vastgestelde driejarenplan voor de ontwikkeling van Bonaire en de Bovenwindse Eilanden

23-12-1960, Stb. 599

Wet houdende machtiging tot het verlenen van de garantie van Nederland voor de door de Nederlandse Antillen te sluiten leningen ten behoeve van de versteviging van de economische basis van de Eilandgebieden Curaçao en Aruba

03-05-1962, Stb. 153

Wet houdende machtiging tot deelnemen in de financiering van het door Suriname vastgestelde aanvullende opbouwplan voor Suriname

25-04-1963, Stb. 224

Wet houdende machtiging tot deelnemen in de financiering van een door de Nederlandse Antillen vastgesteld ontwikkelingsplan

23-04-1964, Stb. 133

Wet houdende machtiging tot het verstrekken van renteloze geldleningen aan Suriname en tot het uitbreiden van de deelneming door Nederland in de financiering van het

tienjarenplan en het aanvullende opbouwplan van Suriname

25-06-1965, Stb. 300

Wet houdende machtiging tot verlening van financiële medewerking aan het vijfjarenplan Nederlandse Antillen voor de jaren 1967 tot en met 1971 (2e fase meerjarenplan)

17-01-1968, Stb. 28

Wet houdende machtiging tot verlening van financiële medewerking aan het vijfjarenplan Suriname voor de jaren 1967 tot en met 1971

17-01-1968, Stb. 29

NB incl. beheers- en bestuursregelen van het vijfjarenplan Suriname voor de periode 1967 t/m 1971, overeengekomen tussen de vice-minister-president, de minister van Financiën en de minister-president van Suriname.

Wet houdende enige regelingen ten behoeve van een financiële sanering van de Stichting voor de ontwikkeling van Machinale Landbouw in Suriname

29-04-1965, Stb. 193

Protocol van afspraken tussen de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse Antillen betreffende de ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en de Nederlandse Antillen, met procedureregels betreffende voorbereiding, indiening, beoordeling en goedkeuring van samenwerkingsvoorstellen en uitvoering van samenwerkingsactiviteiten

ondertekend te 's-Gravenhage, 02-10-1987

Statuut voor medefinanciering van projecten van niet-gouvernementele organisaties (NGO-Statuut)

ondertekend door de minister van Ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse Antillen en de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken,
's-Gravenhage 05-10-1988

NB gebaseerd op artikel 7b van het Protocol van afspraken van 02-10-1987

Procedureregels betreffende voorbereiding, indiening, beoordeling, goedkeuring, uitvoering en evaluatie van projecten en programma's in het kader van de ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en Aruba

ondertekend door de minister-President en de minister van Algemene Zaken van Aruba en de minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken,
's-Gravenhage 13-03-1992

Culturele Overeenkomst tussen de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland

ondertekend te 's Gravenhage 15-10-1987

NB met procedureregels voor de daarbij ingestelde Gemengde commissie culturele samenwerking.

7 Noten

1. Nota van het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse Zaken, 2 juni 1982, nr. 3191.
2. Het betreft hier onder meer de tripartite conferentie te Willemstad gehouden in 1970, de conferentie te Den Haag in 1970, de conferentie te Paramaribo in 1971 en de verschillende bipartite regeringsconferenties tussen Nederland en Suriname die in Den Haag werden gehouden in 1974 en 1975.
3. De eerste toekomstconferentie vond plaats in maart 1993. Een tweede, afsluitende toekomstconferentie was gepland in juni 1993. Deze heeft nooit doorgang gevonden.
4. Rijkswet van 15 december 1994 (Stb. 1995, 1) tot wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in verband met het voortzetten van de in het Statuut neergelegde rechtsorde ten aanzien van Aruba.
5. KB van 2 februari 1993 (Stb. 72), houdende enkele tijdelijke voorzieningen in het bestuur van het eilandgebied Sint Maarten van de Nederlandse Antillen (Stb. 72). Verlengingen van deze algemene maatregel van rijksbestuur bij KB van 22 december 1993 (Stb. 739), 16 mei 1994 (Stb. 359), 9 augustus 1994 (Stb. 616) en 21 september (Stb. 701).
6. De gezaghebber vormt samen met de eilandsraad en het bestuurscollege het bestuur van een eilandgebied van de Nederlandse Antillen.
7. Het betreffende artikel in de versie van het Statuut uit 1954 luidt tot de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 "Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen ...". Bij de verlening van de Status Aparte van Aruba in 1986 werd in dit artikel Aruba apart opgenomen.
8. Memorie van toelichting op de Rijksbegroting voor het jaar 1991, Hoofdstuk IV (Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken), p. 17.
9. Nationale Advies Raad voor de Ontwikkelingssamenwerking, Advies Suriname, p. 23.
10. Barnouw, L. en L. van Batenburg, Maar we hebben de West nog... Een onderzoek naar het door Nederland gevoerde beleid inzake de ontwikkelingshulp aan de Nederlandse Antillen en Aruba 1958-1987 (Utrecht, 1988), p. 41a.
11. De Nationale Advies Raad voor de Ontwikkelingssamenwerking concludeerde in zijn rapport dat in de periode van begin jaren zestig tot 1978 58% van de Nederlandse hulp-gelden werd besteed aan projecten ten behoeve van de infrastructuur van de Nederlandse Antillen.
12. Nationale Advies Raad voor de Ontwikkelingssamenwerking, Advies Suriname, p. 35.
13. Barnouw, M. en L. van Batenburg, Maar we hebben de West nog..., p.41a.

14. 'Aanzet tot een integraal beleidskader voor de Nederlandse Antillen in de jaren tachtig' van de Gemengde commissie voor het opstellen van een integraal sociaal-economisch en cultureel ontwikkelingsplan voor de Nederlandse Antillen. Aanbeveling X, p. 21.
15. In 1979 had de Gemengde commissie voor het opstellen van een integraal sociaal-economisch en cultureel ontwikkelingsplan voor de Nederlandse Antillen' in haar rapport reeds de uitbreiding van de bemoeienis van de vertegenwoordiging op de Nederlandse Antillen met de voorbereiding van economische projecten geadviseerd.
16. Regeling Solidariteitsfonds, Kamerstukken II 1991-1992, 22 594 (R 1434), nrs. 1 en 2.

8 Geraadpleegde bronnen

NB Zie voor een overzicht van gebruikte wet- en regelgeving Bijlage II.

Archief van het Kabinet van de Vice-Minister-President, vanaf 1972 Kabinet voor Surinaamse en Nederlands-Antilliaanse Zaken (1937) 1959-1975 (1981), Algemeen Rijksarchief, 's-Gravenhage; met inventaris van de Centrale Archief Selectiedienst (CAS) te Winschoten.

Archief van het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse Zaken, vanaf 1986 Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, 1975-, KabNA, 's-Gravenhage.

Adam, B.H. e.a., *Tien jaar Statuut 1954-1964*, overdruk uit Nieuw West-Indische Gids 1964, p. 1-74.

Algemene Rekenkamer, *Meerjarenplanprojecten Nederlandse Antillen*, Kamerstukken II 1990-1991, 21 816, nrs. 1 en 2.

Algemene Rekenkamer, *Meerjarenplanprojecten Aruba*, Kamerstukken II 1991-1992, 22 537, nrs. 1 en 2.

Aller, H.B. van, *Van kolonie tot koninkrijksdeel. De staatkundige geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba (van 1634 tot 1994)*, Groningen 1994.

Barnouw, M. en L. van Batenburg, *Maar we hebben de West nog... Een onderzoek naar het door Nederland gevoerde beleid inzake de ontwikkelingshulp aan de Nederlandse Antillen en Aruba 1958-1987*, Doctoraalscriptie RUU 1988.

Codificatie van de conclusies van het Coördinatie-college Nederland-Nederlandse Antillen, 's-Gravenhage 1957.

Fernandes Mendes, H.K., *Onafhankelijkheid en parlementair stelsel in Suriname. Hoofdpijnen van een nieuw en democratisch staatsbestel*, Zwolle 1989.

Gruythuysen, M.W.M.M. en A.M. Tempelaars, *Culturele samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk, 1948-1990*, Eersel 1990.

Helsdingen, W.H. van, *Het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. Wordingsgeschiedenis, commentaar en praktijk*, 's-Gravenhage 1957.

Helsdingen, W.H. van, *De betekenis van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*, 's-Gravenhage z.j.

Helsdingen, W.H. van, *De staatsregeling van de Nederlandse Antillen van 1955. Historische toelichting en praktijk*, 's-Gravenhage 1956.

Helsdingen, W.H. van, *De staatsregeling van Suriname van 1955. Historische toelichting en praktijk*, 's-Gravenhage 1957.

25 Jaar Adviesraad voor culturele samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk 1961-1986, Diemen 1986.

Het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken en de ontwikkelingssamenwerking. Globale informatie over subsidiemogelijkheden voor rechtspersonen en particulieren, 's-Gravenhage (KabNA) oktober 1991.

Nationale Advies Raad voor de Ontwikkelingssamenwerking, *Advies Nederlandse Antillen* (advies nr. 59), 's-Gravenhage juni 1978.

Nationale Advies Raad voor de Ontwikkelingssamenwerking, *Advies Suriname* (advies nr. 52), 's-Gravenhage februari 1975.

Nederlandse Staatscourant, diverse jaargangen/nummers.

Nederlandse staatswetten, editie Schuurman en Jordens, nr. 1-III.

Overzicht van vigerende wetgeving van het Koninkrijk, 1955-, losbladig systeem voor intern gebruik bij KabNA.

Reinders, A, *Politieke geschiedenis van de Nederlandse Antillen en Aruba 1950-1993*, Zutphen 1993.

Reinders, A, 'Veertig jaar Statuut, van 1954 tot 1994', in: *Nederlands Juristen Blad*, 9 december 1994, afl. 44.

Rijksbegroting, Hoofdstuk IV (Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken), met Memorie van Toelichting en verdere stukken, Kamerstukken II diverse jaren.

Schets van een Gemeenbestconstitutie voor het Koninkrijk der Nederlanden, Kamerstukken II 1989-1990, 21 300 IV, nr. 9.

Staatsalmanak voor het Koninkrijk der Nederlanden, diverse jaren.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, diverse jaargangen/nummers.

Overzicht PIVOT PUBLIKATIES

BROCHURES:

PIVOT, een nieuwe draai aan het selectie beleid

Verkorting van de overbrengingstermijn in de Archiefwet en de gevolgen voor de overheidsadministraties, 's-Gravenhage, 1992.

(Uitverkocht; zal in 1996 worden vervangen door een vernieuwde Nederlandse- en een Engelstalige folder).

Van de selectie van papier naar de selectie van handelingen

Een methode voor de vervaardiging van een archiefselectie-instrument uitgaande van het handelen van de overheid.

's-Gravenhage, 1992, 1993.

Om de kwaliteit van het behoud:

NORMEN 'GOEDE EN GEORDENDE STAAT'

(samenstelling W.P. Küller; ISBN 90-7444-03-X)

(samenstelling drs M. Beekhuis en drs. R.C. Hol; ISBN 90-74442-10-2)

's-Gravenhage, 1993

Handelend Optreden

Overheidshandelen: modellen, onderzoeksmethode en toepassingen (ISBN; 90-74442-27-7)

's-Gravenhage, 1994

RAPPORTEN:

1 *Coördinatie op hoog niveau*

Institutioneel onderzoek naar de ministeriële coördinatie organen en de ambtelijke voorportalen, 1945-1990. (samenstelling: dr. L. Hovy; ISBN 90-74442-01-3)

's-Gravenhage, 1992

2 *Kwakzalverij is nooit uit te roeien:*

'Mundus vult decipi'

Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving op het terrein van de medische beroepen en opleidingen, 1940-1990.

(samenstelling: F. van Dijk; ISBN 90-74442-02-1)

's-Gravenhage, 1992

3 *Oorlog duurt een leven lang*

Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake de oorlogsgetroffenen, 1945-1990.

(samenstelling: drs. A.S. Fris; ISBN 90-74442-04-8)

's-Gravenhage, 1993

(NB. uitverkocht)

- 4 *Telecommunicatie en post in Nederland*
Een institutioneel onderzoek op het beleidsterrein telecommunicatie en post, 1945-1990
(samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts en dr. L. Hovy;
ISBN 90-74442-05-6)
's-Gravenhage, 1993
(NB. uitverkocht)
- 5 *Zicht op toezicht*
Een institutioneel onderzoek naar het staatstoezicht op de volksgezondheid, 1940-1990
(samenstelling: drs. L.B. Humbert; ISBN 90-74442-06-4)
's-Gravenhage, 1993
- 6 *Planning van voorzieningen
in de gezondheidszorg*
Rapport van een institutioneel onderzoek, 1945-1990
(samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; ISBN 90-74442-07-2)
's-Gravenhage, 1993
- 7 *Verzekerd van zorg*
Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving op het terrein van de bekostiging
en verzekering van de
gezondheidszorg als onderdeel van het stelsel van structuur en financiering van de
gezondheidszorg,
1940-1990
(samenstelling: F. van Dijk; ISBN 90-74442-09-9)
's-Gravenhage, 1993
- 8 *De vaststelling van tarieven
in de gezondheidszorg*
Een institutioneel onderzoek, 1945-1990
(Samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; ISBN 90-74442-08-0)
's-Gravenhage, 1993
- 9 *Het Bejaardenbeleid*
Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake het ouderenbeleid, 1945-
1990
(samenstelling: drs. A.S. Fris; ISBN 90-74442-12-9)
's-Gravenhage, 1993
- 10 *Rechtspleging en rechtshulp*
De datageschiedenis van handelingen en organisatie-eenheden van de justitiële
ministeriële organisatie van de rechtspleging en rechtshulp, 1945-1992
(samenstelling: drs. C.K. Berghuis; ISBN 90-74442-14-5)
's-Gravenhage, 1993
- 11 *Nationaliteiten*
Een onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de nationaliteits-
aangelegenheden, 1945-1991

- (samenstelling: drs. A.H. Netiv; ISBN 90-74442-13-7)
's-Gravenhage, 1994
- 12 *'So many laws argue so many sins'*
Een onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de wetgeving, 1945-1991
(samenstelling: drs. A.H. Netiv; ISBN 90-74442-11-0)
's-Gravenhage, 1994
- 13 *Kwaliteit op recept*
Een onderzoek naar de actoren en handelingen op het terrein geneesmiddelen en medische hulpmiddelen, 1940-1990
(samenstelling: drs. L.B. Humbert, drs. F. van der Doe en drs. M.J.B. Kavelaars; ISBN 90-74442-16-1)
's-Gravenhage, 1994
- 14 *Externe Adviesorganen in de gezondheidszorg*
Een institutioneel onderzoek op het terrein van de advisering in de gezondheidszorg, 1940-1990 (samenstelling: drs. N.P. van Egmond en drs. F. van der Doe; ISBN 90-74442-15-3)
's-Gravenhage, 1994
- 15 *Per slot van rijksrekening*
Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein beheer van de rijksbegroting, 1940-1993
(samenstelling: F. van Dijk; ISBN 90-74442-17x)
's-Gravenhage, 1994
- 16 *Luchtvaart gebonden*
Een institutioneel onderzoek op het terrein van de burgerluchtvaart, 1945-1993
(samenstelling: dr. L. Hovy; ISBN 90-74442-18-8)
's-Gravenhage, 1994
(NB. uitverkocht)
- 17 *Driemaal 's Raads Recht*
Een institutioneel onderzoek naar de taakgebieden van de Raad van State, (1940) 1945-1990
(samenstelling: drs. A. Spieksma en drs. L. Verbeek; ISBN 90-74442-20x)
's-Gravenhage, 1994
- 18 *De heilige koe geboekstaafd*
Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de Rijksdienst voor het Wegverkeer, 1951-1994
(samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts ISBN 90-74442-19-6)
's-Gravenhage, 1994
- 19 *Belastingver(h)effend*
Een institutioneel onderzoek naar de actoren en handelingen op het terrein van het heffen en invorderen van belastingen, 1940-1993

- (samenstelling: P. Lamboo ISBN 90-74442-...-.)
's-Gravenhage, 1994
- 20 *Roeien met de riemen*
Een onderzoek naar instituties, bedrijfsprocessen en handelingen met betrekking tot het beleidsterrein militair materieel Koninklijke Marine, 1945-1993
(samenstelling: drs. A.G. de Vries ISBN 90-74442-22-6)
's-Gravenhage, 1994
- 21 *Stuurlui aan wal*
Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein scheepvaart en maritieme zaken, 1980-1994
(samenstelling: drs. J.T. Klinkenberg ISBN 90-74442-21-8)
's-Gravenhage, 1994
- 22 *Smelten, pletten, ponsen en slaan (geldvoorziening)*
Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van het 'geldwezen' (de geldvoorziening), 1940-1993.
(samenstelling: drs. N.P. van Egmond ISBN 90-74442023-4)
's-Gravenhage, 1994
- 23 *De toelating van vreemdelingen*
Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein toelating van vreemdelingen, 1945-1993.
(samenstelling: drs. C.K. Berghuis, W. Hoffstädt, W.D. Küller; ISBN 90-7442-28)
's-Gravenhage, 1994
- 24 *Ter bevordering van menswaardige arbeid*
(arbeidsomstandigheden)
Rapport institutioneel onderzoek op het beleidsterrein arbeidsomstandigheden 1940-1993.
(samenstelling: M. Schaap en drs. A. Spieksma; ISBN 90-74442-25-0)
's-Gravenhage, 1994
(NB. uitverkocht)
- 25 *Geef acht (militair personeel; beroeps- en reserve-personeel)*

Een Intitutioneel onderzoek naar bedrijfsprocessen en handelingen op het beleidsterrein militair personeel: beroeps-en reservepersoneel in dienst van het ministerie van Defensie en voorgangers, 1945-1993.
(samenstelling: drs. F. van der Doe en drs. M.L. Loef; ISBN 90-74442-26-9)
's-Gravenhage, 1994
- 26 *Agrarisch Onderwijs*
Een onderzoek naar actoren, taken en handelingen op het beleidsterrein Agrarisch Onderwijs in de periode 1945-1992.
(samenstelling: C.M.C.J. Smeets; ISBN 90-74442-30-7)
's-Gravenhage, 1995

- 27 *Tussen waarneming en neerslag*
Een institutioneel onderzoek naar het takenpakket van het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut.
(samenstelling: W.D. Küller; ISBN 90-74442-29-3)
's-Gravenhage, 1995
- 28 *Waterstaat*
Rapport van een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen op het beleidsterrein waterstaat over de periode 1945-1994.
(samenstelling: J. Bogaarts; ISBN 90-74442-31-5)
's-Gravenhage, 1995